

پالولی دانا

پهند و ئامۇزگارىيە كانى بالولى دانا

و در كېرانى
كاميل محمد

238

posts

19.2k

followers

7

following

Promote

Edit Profile

PDF پرمیوم کتبی

Public Figure

لئو

پاپرین و سسودرین و بر خوبیهارلرین کلیه کان

پ خواری و پ شلووهک PDF داگره

لئو Ganjyna.

لیکی کلیه کان لام لسکه بکاره و نو داگرلر کلیه کان

drive.google.com/folderview?id=1gk8e3nSJGJLw3fXeLUwdbjgTSVsIbo

بالولى دانا

پەندو ئامۇزىڭارىيە كانى بالولى

دانا

وەرگىزىنى: كاميل محمد قادر

چاپى دووهەم

۲۰۱۷

پیشہ‌گی

بالول چون بورو، يان کی بورو، يان ئایا راسته شیت
بورو يان نا؟ ئه مانه كومەلیک پرسیاران ره نگه لە كاتى
بیستنى ناوي بالولدا هەريه كە ما ئە و پرسیارانه لە خۆمان
بکەين.

بەرای من بالول نەك هەر شیت نە بورو، بەلكو دانا يە كى
ژىرو ئاين زانىتىكى بە توانا و عارفييکى گەورە بورو. چونكە
كاتى هەر يە كىك لە بە سە رەھاتە كانى ئە خويىتە وە، بۇت
دەر ئە كە وى كە بالول چون كە سېك بورو. رەنگە ئە و كات
توشى سەر سورپمانىتىكى نۇر بىت چونكە قسە گەلەك كە
بالول كردونى يان وە لامدانە وەى هەموو ئە و پرسیارانە يى
لىرى دە كریئەن. ناكىت كابرايە كى ئاوا زاناو عارف شیت بورو
بى. ئەي بۇچ لاي ئىمە وەك شیت ناسراوه؟ ديارە
لە زەمانىتىكدا بالول ژياوه، كە وا وتنى وشەي راستى
قەستى سەر بورو. يان باشتى بلىم وتنى تەنها وشەيە كى
راست رەنگە بورو بىتە هوى لە داردان. يان بە روپە كى
دىكەدا رەنگە بۇ ئە وە خۆي شیت كردى، تا بە دواى

پله و پايه و خوشبییە کانى دونيادا نەپوات و رووکەشە کانى
دونيای لا گرنگ نەبىن، خۆى بۇ خزمەتى خەلگ و دىن يەك
لا كردىتىه وە، نەمانە مەموويان بۆچۈون رەنگە واش
نەبوروپىن بەلام بە درىزايى مېڭىزۇ نىتە بىستوومانە كەرا
نەگەر تۆزقالىنگ دەرى دەسەلات قىسىت كردىن، مەگەر
شىت بۇ بىن ئەگىندا لەدار دراوى و مۇركى خيانەت كارىيان
داوتە پالت.

وەرگىزىر

بالوول و بازدگان

پوژیک بازرگانیک بازرگانیکی به غدادی له بالولی پرسی:

- چی بکرم تاقازانجی نقد بکه م بالول و هلامی دایه وه:

- ئاسن و لوکه بکره.

ئه و پیاوه هندیک ئاسن و لوکهی کرپی له عه مباردا
ھەلی گرت، واریکه وت پاش ماوهیه ک که فروشتنی
قازانجیکی نقدی کرد.. بؤیه بەزوویی گەپایه وه بۆلای
بالول و ئەمجاره يان وتى:

- بالول شىت چی بکرم تاقازانجیکی نقد بکه م؟
بالولیش وتى:

- پیاز بکره.

بازرگانه که هەرچى سەرمایهی خۆی هەبوودای بە¹
پیازوو خستیه عه مباره وه، پاش ماوهیه ک پیازه که
بۆگەنی کردوو هەمووی لە ناوجچوو، بؤیه بازرگانه که
زەرە رو زیانیکی نقدی کرد. بە خىرايى بەشويىن بالولدا
گەپاوا پىّى وت:

يە كە مجار كە پىيم وتى چى بکرم تا قازانج بکه م و تت

ناسن و لۆكە بىرپە، منىش ئەو كارەم كردوو سودىيىكى
زۇدم دەست كەوت، بەلام جارى دووهەم كەپرسىم پى
كردىت چى بىرپە تاقازانج بىم، وتن: پياز بىرە ! ئەمە
ج پېڭارانانىڭ بۇو؟ ھەمووسەرمايەكەم تىياچىو.

بالول لەوەلامدا بە پياوه كەى وتن:

— يەكە مجار كەمنىت بانگىرد، وتن بالولى دانا چى
بىرپە تاقازانج بىم.. منىش وەكoo ئاقلەكان ئامۇزىگارىم
كردىت، بەلام جارى دووهەم كەبانگت كرد وتن بالولە
شىت چى بىرپە تاقازانج بىم، منىش وەك شىتەكان
ئامۇزىگارىم كردىت.

كابرا كاتىڭ ئەم قىسىم بىست سەرى شۇرۇ كرده وەو
بەشەرمەزارىيە وە رۇشت.

بالول و ھاۋىتكەي

كەسيك كەپىشتر ھاۋىتكەي بالول بۇو، بېنىتىك بارى
كەنمى بىردى بۇناش بىھارىت.. لەگەرانە وەدا كەرەكەي
ھەلكەوت و قاچى شكا، بەپىتكەوت لەنزيكى مالى بالول
دابۇو.. نە كاپرايە چونكە پىشتر ھاۋىتكەي بالول بۇو چو تا
كەرەكەي بالول بەھىنى و بارەكەي لى بىنیت.. ! .

بالولىش چونكە نە دەۋىست كەرەكەي بىداتى و تى:
من كەرم نىيە، ھەرلە و كاتەدا زەپپەرى كەرەكەي بالول
ھات... پىاوهكە بە بالولى و ت: كەرەكت لەمالە وەيە و
دەلىتىت كەرم نىيە؟ .

بالول و تى:

— بەخوا پىاۋىيکى كەرى، من و تۆ پەنجا سالە ھاۋىتكەين
باوهپ بەقسەي من ناكەيت كەچى باوهپ بەزەپپەرى
كەرەكە دەكەيت ! ! .

بالول و کورسی هارونه پهشید

پقدیک بالول چووه کوشکی هارونه پهشید، کاتیک
کورسی خه لافه تی به چولی بینی به بی ترس چووه
جیگهی هارونه پهشیدو دانیشت... دهست و
پیوه نده کانی هارونه پهشید به شهق بالولیان هینایه
خواره وه، بالول دهستی کرده گریان، لهو کاته دا هارونه
پهشید هاتو بینی بالول ئه گری، هوى گریانه کهی له
دهست و پیوه نده کانی پرسی، ئه وانیش هوکاره کهیان
پوون کرده وه بؤی... ئه ویش بودلدانه وهی بالول
دانه ویه وه و دهستی کرده ملی.

بالول وتی:

— من بؤحالی خوم ناگریم، بؤحالی تو ئه گریم.. من
تهنها بؤ چهند چرکه یه ک له سه ری دانیشتیم ئه وه نده یان
تیهه لدام، تو ته مه نیکه له سه ری دائه نیشیت ئه بیت چهندت
تیهه لدام؟!

بالول و خۆراکى خەلیفە

نەگىرپەوە خەلیفە هارون خۆراکى شاھانە نەتىرىت
بۇ بالولى براي، خزمەتكارە كەي خەلیفە خۆراكە كەي
لە بەردەم بالولدا دانا... نەوېش خۆراكە كەي خستە
بەردەمى سەگىت! خزمەتكارە كە هاوارى كردو و تى:

— بۇچى خۆراكە كەي خەلیفت كرده بەردەمى سەگ؟

بالول دەستى نابەدەمى كاپرادا و تى:

— بىدەنگ بە باسەگە كە گوئى لىنەبىت، نەگەر بىزانىت
خۆراكى خەلیفە يە هەرگىز نايخوات!

بالول و پزىشى دەربارى هارون

نەگىرپەوە هارونە رەشيد پزىشكىتىكى تايىهتى لە
يۇنانەوە ھىنابۇو بۇ دەربارى خۆى، ھەركە پزىشكە كە
گەيشتە بەغداد.. هارونە رەشيد بە شىوازىتىكى نۇر تايىهت
پىشوازى لىتىردو بە رېزۇ شىۋەندىيەوە بىدىيە نېيۇ
كۆشكەوە.

تاقەند رۆز كاربەدەستانى ولات نەچۈن بۇ دىدارى ئەو
پزىشكە، وارپىكەوت بالولىش لە رۆزى سىيەمدا چو بۇ

دیدارى ئەو پزىشىكە! لەپر لە پزىشىكە كەى پرسى:

— ئەوه كارى تۆ چىبە؟

پزىشىكە كە پىشتر ناويانگى بالولى بىستىبوو كە شىتى،
و يىستى هەندىك سەر بخاتە سەرى و گالىتەي پىبكات..
و تى:

— من پزىشىكم و مردووه كان زىندۇو ئەكەمەوه.

بالولىش لەوه لامداوتى:

— تۆ زىندۇوه كان مەكۈژە مردوو زىندۇو كەنەوه
پىشىكەش بە خۆت بىت.

ھەموو دانىشتowanى كۆشكە كە دەستىيان كرده پىنكەنин
و پزىشىكە كە لە داخا بەغدادىشى بە جى هېشت.

بالول و بهنده یه که له شه پوله کانی دهريا نه توسا

نه گیرنده وه یه کیک له بازرگانه کانی به غداد له گەل
بهنده یه کیدا ئەيانه ویت به کەشتى بچن بۆ به سره...
وارپدە کە ویت بالولیش لەناو نەو کەشتیه دا ئەبیت،
بهندە کە لەترسى شەپوله کانی دهريا خەریک بۇو زېپەی
ئەکردوو نەتوقى.. لەترسا دەستى كردىبووه گريان و هاوار
كردن خەلکى نیو کەشتیه کەش وەرس بۇو بۇون داوايان
له بازرگانه کە كرد بەشىوه يەك بىيەنگى بکات، كابرا
ھەرچى كرد بۆي بىيەنگ نەكرا.. بالول داوايلىيىكى
پىگەي بىدات ئەوبىيەنگى بکات، كابرا پازى بۇو، بالول
فەرمانى دا فېرى بىدەنە نیو ئاوه كەوه، كاتىك تەواوماندوو
بۇو لە ئاوه كە هيئايانه دەرهەوە نەويش له گوشە يەكى
کەشتیه كەدا بەبىيەنگى دانىشت.

خەلکانى نیو کەشتیه كە پرسىياريان له بالول كرد:

— هۆى ئەم كاره چى بۇو؟

بالول وتى:

— ئەم بهندە يە قەدرى ئارامى نیو کەشتیه كەي
نەدەزانى بەلام كاتىك لەنیو ئاوه كەدا ماندوو بۇو نەوکات
زانى ناو کەشتیه كە چەندە شوئىنىكى ئارام و پارىزراوه.

ئامۆزگارى گردنى هارونەشىد لەلاين بالولەوه

رۇثى بالول چوه لاي هارونەشىد، هارون وتى بالول
ئامۆزگاريم بکە بالول وتى:

— ئەگەر لە بىابانىكدا تەنها بەمىنى و ئاوت دەست
نەكە وىت زۇرىشت نەمابى لە تىنوان بخنکى ئايا چەند
ئەدەي تا رىزگارتىكەن؟ هارون وتى:

— سەد دىنارى ئالقۇن.

بالول وتى:
— ئەگەر خاوه نەكەي رازى نەبو؟ هارون وتى:

— نيوھى پادشاھىيە كەم ئەدەم.

بالول وتى:
— ئەي ئەگەر ئاوه كەت خواردەوە و مىزت گىرا چەندە
ئەدەي تا رىزگارتىكەن لەو ئازارە؟

هارون وتى:
— نيوھى كەي ترى پادشاھىيە كەم ئەدەم.

بالول وتى:

-کەواتە بەو پادشاھییە مەغۇر مەبە کە نرخى چەن
قومە ئاویکى ھېي، دەھى کە دونيا ئاوابى تۆش لەگەل
خەلکانى خودا باش رەفتاربە.

مناقەشمی بالول و فيقزانىك

ئەگىزپەنەوە پیاویکى فيقزانى شارەزا دىتە بەغداو
هارون هەركە بىستى ئەو پیاوە ھاتۆتە بەغداد، داواى
كرد بىھىتنە كۆشكى خۆى.

كاتى ئەو پیاوە ھاتە كۆشك هارونە رەشيد
پىشوارازىيەكى شاھانە لىكىردى، مەمو پیاوانى كۆشك
پىشوارازىيان لىكىرد و رىزىيان لىڭرت و خەريكى گفتۈڭر
بۇون.

لەوكاتەدا بالول ھاتە ژۇورەوە هارون رىڭاي نىشاندا
تا دانىشى. كابرا بەهارونى وت:

-جىڭاي سەرسوپمانە پیاویکى وەك تۆ لەگەل
كەسانى ئاوا سادە مىھەبان و روخۇشى و دەھىلى بىتى
كۆپى جەنابتان و دانىشىن، بالول زانى ئەوپیاوە مەبەستى
لەوه، بەپىزەوە بەو پیاوەي وت:

-بەنەزانى خۆت بایى مەبەو مەنيش بەكەم مەزانە، من

ئامادەم لەگەل تۆ مناقەشەبکەم و بەخەلیفەی بىسەلمىنم
كە تۆ كەسيّكى نەزان و نەفامى.

پياوهكە وتى:

—بىستومە كەتۆ شىتى، منىش ئىش بەشىت نىه، تۆ
من بەنەفام ناو ئەبەيت و بەشىتى خۆت رازىيى نىت.

هارونەرەشيد چاوى لە بالول مۇرکىردىو وە فەرمانى پىدا
بىدەنگ بىـ، بالول بىدەنگ نەبوو بەهارونى وت:

—ئەگەر نەوپياوه گومانى لە زانىيارى خۆى نې
بامناقەشەيەك بکەين.

هارونە رەشيد پياوهكەي وت:

—چ زيانىك ئەكەي ئەگەر مناقەشەي لەگەل بکەيت؟

پياوهكە وتى:

—ئامادەم لەگەلى قىسىم بکەم، پرسىيارىك ئەكەم ئەگەر
زانى من هەزار دينارى ئەدەمىـ، ئەگەر نەيزانى ئەبىـ نەو
ھەزار دينار بىداتە من.

بالول وتى:

—من لەمالى دۇنيا مىچم نىه، ئامادەم ئەگەر

وەلامەکەم زانى، پارەكە لەتۆ وەرگرم و بەناو مەزاراندا
دابەشى بکەم، ئەگەر وەلامەکەشم نەزانى ناماھەم وەکو
بەندەيەك كارت بۆ بکەم.

پياوهەك رازىبۇو پرسىيارەكەي لە بالولۇ كردو وتنى:

"كەسيك خەريكى نويىز كردنەو كەسيكى تر بەرقۇوه،
كابرايەك دىتە ژۇورەوە، ژىن و مىردىك كەلەو مالەدا دەزىن
بەيەك حەرام ئەبن و ئەو پياوهى كە نويىز ئەكەت
نويىزەكەي بەتال ئەبى ئەۋەش كە بەرقۇوه رقۇوهكەي
بەتال ئەبى؟"

ئايا ئەتوانى بلېرى ئەو پياوه كىبۇوه؟

بالولۇ خىرا وەلامى دايەوە وتنى:

-ئەو پياوهى هاتە ژۇورەوە، پىشتر مىردى ئەو ژىنە
بوھو سەفەريكى دورۇ درېزى كرددەوەو ھەوالىان ھىنماوه
كە مردوھ ژىنەكە لەسەر بېيارى قازى شەرعى شوى
كردۇتەوە، ئەو پياوهش كەلايى دانىشتۇھ مىردى تازەي
بوھو پارەشى داوه بەو دوو پياوه يەكىان رقۇۋە ئەويتىيان
نويىز بۆ مىردى كۆنەكەي بکات، كاتى مىردى كۆنەكە
كەپاوه ژىنەكەو مىردى تازەكە لەيەك حەرام ئەبن و ئەو

پياوهى كە نويىزى بىز پياوهكە نە كرد نويىزەكەي بەتال
نە بىتەوە و نە وەش كە بە رۇڭوھ بىزى رۇڭوھكەي بەتال
نە بىتەوە.

هارونە رەشيدو ئامادە بوانى كوشك لە وەلامەكەي بالول
سەريان سورپماو زىر خۇشحال بون و ئافەرينيان لە بالول
كىد.

بالول دووبارە وتنى:

— ئىستا نۆرەي منە پرسىيار لە تۆركەم؟ پياوهكە وتنى:

— پرسىيار بىكە. بالول وتنى:

— قاپىك سرکەمان داناوه لەگەل قاپىك شىر، پاشان
كاتى شىرو سرکە تىكەل نەكەين ئەبىنин مشكىنى
بە تۆپىوپى لەناودايە، چۈن بىزانىن ئەو مشكە لەناو
شىرەكەدا بوه يان لەناو سرکەكەدا؟

پياوهكە زۇر بېرىكىرده وە هەرچىكىرد نەيتوانى وەلام
بداتەوە، پاشان هارونە رەشيد بە بالولى وە خۇى
وەلامەكە يان پىنى بلى.

بالول وتنى:

— گەر ئەپپاوه دانى بەنە زانى خۆيدا نا منيش پىستان
نەلىم، ناچار پىاوه كە دانى بەنە زانى خۆيدا ناو بالول وتى:
— ئەبى مشكە دەر بھىنин و پاك بىشون تا شىرو
سركەي پىوه نەمىنى، ئەوكتات سكى ھەلدپىن نەگەر
شىرى تىابو بەشىر خنكاوه گەر سركەي تىابو كەوتۇتە
ناوسركەكە.

تەواوى ئامادە بوان ئافە رىينيان لېكىردو پىاوه كەش
ناچار ھەزاردىنارە كەي داو ملى شورپ كرد، بالولىش وە كو
بېيارى دابوو بەناو ھەۋاراندا بەخشىيە وە.

بالول و هارون

هارونە رەشيد بەمه بەستى حەجىرىدىن لە بەغداد چوھە
دەر، كاتى گەيشتە كوفە خەلکى بۇ بىنىنى لە دەورى
كۆبونە وە، هارونە رەشيد بەشكۆمەندىيە وە سوارى
ولاخە كەي بو بەناو خەلکە كەدا گەپا. لەناكاو بالول لەناو
خەلکە كە وە بانگى كرد:

— هارون، هارون.

هارونە رەشيد بەپىاوه كانى خۆى وت:

— ئەوه کئىيە وا بەبى ئەدەبى باڭگمان ئەكات؟ وتيان:

— قورىان بالولە.

هارون پەرددەي كەۋاھ كەي لاداو روېكىرده ئەولەي
بالولە باڭگى ئەكىد، بالولە وتي:

— كۆپى عەبدۇللايى عامرىيەوە ئەگىزپەوە:
پىغەمبەرى خودا(د..خ) لەكاتى بەرد ھاوىشتن، كە
يەكىكە لەئەركە كانى حەجىرىدىن مىچ دۈزىيەتىءىكى
لەكۆبۈنەوەي خەلگ نەدەكردو داوايى دوركەوتىنەوەي
لەكەس نەدەكرد. بەپەپى نەرمى و دوور لە
لەخۇبا يېبۈنەوە لەگەلىيان ئەجولايەوە، ئەمۇش ئەبىينىن
خەليفە بۆ ئەو سەفەرە پىروزە بەچ منەتىكەوە مەنگاو
ئەنى.

قسەكانى بالولە كارىگەرىيەكى وا لەسەر ھارون دانا
دەستى كىرده گىريان، بەجۇرىك فرمىسىكە كانى كەوتىنە
سەر زەوى و زەوى تەپكىردو ئافەرىيىنى لەبالولە كىردو داوايى
لىتكىردى ئامۇزگارى بىكەت.

بالولە وتي:

— ئەي خەليفە خوداوهند ھىزۇ گەورەبىي و دەسەلاتى

بەتۆ بەخشىوھ بەوانە بايى مەبە ھەميشە خودات لەبىر
بى، نەكەى بەوتەى پەپوچى دەروبەرت بايى بىت و
خودات لەبىر بچى چونكە دواى مردنت ئەوانەى دەروبەرت
سۇد لەبەخشىنەيى تۆ نابىين و لەتۈرەيى تۆش ناترسن،
كەواتە ئاگات لەگۇناھەكانى خۇت بى و خۇت بپارىزە
لەتاوان و خراپەكارى و نىقد لەزىزىدەستەكانت مەكە تا
لەرىزى پىاواچاكاندا بىت.

هارون وتى:

— ئافەرین باللۇل فەرمانىدا پاداشتىكى بىدەنى.

باللۇل وتى:

— من پىيىستم بەپاداشتى تۆ نىيە، پاداشت بەكەسانى
بىدە كە پىيىستيان پىيىھەتى.

باللۇل سەرى بۇ ئاسمان بەرزىكىدەوە وتى:

"خودايە ئىمە ھەردۇوكمان بەندەى تۆين چۆن ئەبىت
ئەو بىبىن و من لەبىركەن؟

پرسىاري هارونه رەشيد لە بالول

رۆزىك هارونه رەشيد كە مەستى بادەبۇو، لەكەنارى
روبارى دېجلەدا وەستابۇو تەماشاي شەپۆلەكانى دېجلەد
دەكرد، لەوكاتەدا بالولەتە لاي، هارونه رەشيد مەستانە
بەخىرماتنى لېڭىردو فەرمانى پىّدا دانىشى، پاشان پىّسى

وت:

— ئەمپۇچ پرسىيارىكت لېدەكەم ئەگەر وەلامى راستت
دايە وە ئەوا مەزار دينارى زىپت ئەدەمى، نەگەر
نەيشتزانى فەرمان ئەدەم بتخەنە روبارى دېجلەوە. بالول

وتى:

— من پىّويىstem بەپارە نىيە، ئەگەر وەلامەكەم راستبۇو
ئەوا ئەبى سەد كەس لەهاورپىيانى من كە لاي تو زىندانى
ئازاد بکەيت، ئەگەرنەيشمزانى ئەوا بمخەرە ناو
روبارەكەوە.

هارون رازىبۇو وتى:

— ئەگەر گورگىك و مەپىك و باوهشىك گىامان مەبى
بمانە وىت يەك يەك بىيان بەينە ئەۋە بەرەوە، ئاپا بەج
شىۋە يەك نەگورگە كە مەپەكە بخوات نەمەپەكەش گىاكە

بخوات ئەتوانىن بىبەينە ئەوبەرەوە؟

بالولۇنى:

- سەرەتا ئەبى مەپەكە بىبەينە ئەوبەرو پاشان
بگەپتەوە گياكە بىبەين، چون گياكەمان بىردىتە ئەوبەر
ئەبى لەسەرەوە مەپەكە لەگەل خۆمان بەھىنەوە و
لەمەبارەوە دايىنин پاشان گورگەكە لەگەل خۆمان بىبەينە
ئەوبەر، دووبارە بگەپتەوە مەپەكەش بىبەين، ئەوكات
بىك يېك بىردىمانە نەگورگەكە مەپەكە ئەخوات
نەمەپەكەش گياكە ئەخوات.

هارونۇنى:

- ئافەرىن وەلامى راستت دايىووه.

پاشان بالولۇ ناوى سەد كەس لەھاۋپىتىكانى دا
بەهارون، كاتى هارون ناوى ئەوانى بىست لەبەلىتەكەي
پەشيمان بوجووه تەنها دە كەسى لى ئازاد كردىن.

داوا ئامۆژگارى گردنى ھارون لە بالول

ئەكتىپنە وە كە ھارونە رەشيد لە شويىنىكە وە تىن
ئەپەرى بالول ئەبىنى سوار دارىك بوھو لە گەل مەنداان
يارى ئەكەت. ھارون بانگى ئەكەت. بالولىش دېتە پىش و
ئەلى:

— چىت پىۋىستە؟

ھارون وتى:

— ئامۆژگارىم بىك.

بالول وتى:

— لە بەسەرهاتى خەليفە كانى پىشىو كۆپە كانىيان پەند
وەرگەر، ئەوھە خۆى لە خۇيدا ئامۆژگارىيە كە، چونكە تو
ئەزانى ئەوانىش سەردەمانىك لە نازو نىعەتى ژيان و ئەو
كۆشك بالەخانانەدا بۇون و ئىستا لە باوهشى خاکدان،
بەمەزاران ئامو نالەي پەشيمانى لەو تاوانانەي كە
كردويانە، ئەوھەش بىزانە چارەنوسى ئىمەش وەك ئەوانە.

ھارون لە قەسە كانى بالول دلى لەرزى و وتى:

— چىبىكەم تا خودام لىرمازىبى؟

بالول و تی:

-کرداریک نهنجام بده که خه لکانی خودا له تو رازیین،
نهوهی که بز خوت پیت ناخوشه بز نهوانیش پیت
ناخوش بی، گوئی لهنالهی زولم لیکراوان بگرهو
به سهرنجهوه بؤیان بپوانه و دادپه روهرانه بپیار بده.

هارون و تی:

-نافه رین بز تو بالول، پهندیکی جوانت دادام فه رمان
نهدهم پاداشت بدنهوه. بالول و تی:

-حاشا من پاداشتم ناوی چونکه نهوهی له ناو دهستی
تزوایه مالی خه لکیه و دادپه روهرانه بؤیان بگیرهوه و میع
مهده به من. هارون و تی:

-پیویسته کی دیکهت نیه؟ بالول و تی:

-پیویستی من هر نهوهیه به نامقزگارییه کانم هه لس و
کهوت بکهیت، به لام به داخهوه خوشیه کانی دونیا به جزری
تسوی له خشتہ بردوه که نامقزگارییه کانی من میع
کاریگه رییه کیان به سه رتهوه نیه پاشان داره کهی ژیزی

هیتايه جوله و تی:

-دودرکهوه تا نه سپه کهی من له قهت لی نه دات، پاشان
به نه سپه دارینه کهی کهوته غارغارین.

بالول و جونهیدی به غدادی

جونهیدی به غدادی یه کی بوه له پیاوه ناو داره کانی
شاری به غداد، ئه و به پیاویکی زاناو پایه به رز ناسرابوو.
رۆزیک یه کیک له قوتابیه کانی باسی کاره سرسوو
مینه ره کانی بالولی کرد. جونهید لیی پرسی:

— ئه زانی بالول کییه؟ ئه ویش وتی:

— به لئی شیتیکی بی جیگه و رییه و شوینی دیاری نیه.

جونهید وتی:

— نقد حەز دەکەم بالول ببینم و گوئی بیستی قسە کانی
بم، بالولم بق بدقزنه وە ئەمە ویت قسەی له گەل بکەم.

قوتابیه کانی جونهید مەموو شوینیک بە دواي بالولدا
گەپان تا له قەراغى شاردا دۆزىيانه وە پییان وت:

— مامۆستاکە مان دواي تو ئەکات. بالول وتی:

— مامۆستاکە تان کاري بە منه بابیت بق لای من.

کاتى جونهید ئەمە بیست وتی:

— وە للامى بالول راست دەکات.

جونەيد خۆى هەستا و چو بەدوایي بالولدا كەپا و هەندىن
لە قوتابىيە كانىشى لەگەلى رۇشتىن، كەپان تا لە بىبايانىك
بۇزىيانەوە تەماشايان كرد لە سەر زەۋى خەوتۇه و سەرنى
خستقە سەر بەرىنگو خەريكى بېرىگىرنەوە يە.

جونەيد و قوتابىيە كانى سلاۋيان لېكىرد، بالول وەلامى
دانەوە هەستا لە بەريان نەوانىش لاي دانىشتن. كاتىك
دانىشتن بالول پرسى:

— ئىتە كىن؟ نەوېش وتنى:

— من جونەيدى بە غدادىيم. بالول وتنى:

— ئىشت چېيە؟ جونەيد ئامازەى بۇ قوتابىيە كانى كىرو

وتنى:

— كارى من فېرىگىرنى خەلکىيە.

بالول پىكەنى و وتنى:

— خۆت نەزانى بە جوانى خواردىن بخۆيت. جونەيد بە و

پەپى بېروا بە خۆبۇنەوە وتنى:

— بەللى. سەرەتا بە ناوى خودا دەست پىتە كەم و
لە بەردىمى خۆمەوە نە خۆم، هېۋاش هېۋاش خواردىنە كە

ئەخۆم، بەجوانى خواردنەكە لەناو دەمدا ئەجوم، پاشان
قوتى ئەدەم، تەماشاي خواردنى كەسى تريش ناكەم،
دواي ھەموو پارويەك سوپاسى خودا ئەكەم، پيش دەست
پىتكىرن و دواي تەواو بونىش دەستەكانم جوان ئەشۇم.

بالول ھەستايە سەر پى و وتى:

— چۈن ئامۆڭگارى خەلک ئەكەيت ئەى مامۆستا كە
خۆت بەجوانى ئادابى خواردن نازانى؟

جونەيد بىرى لەقسەكانى ئەكردەوە يەكىن
لەقوتابىيەكانى وتنى:

— مامۆستا ئەم پياوه شىتە.

جونەيد بپوايى پى نەكردو وتنى:

— وا نازانىم ئەو پياوه شىت بى، تەنانەت نەگەر شىتىش
بى ئەبىن كۆي لەقسەكانى بىگىن.

بالول ويسلى بپوات جونەيد بانگى كرد:

— من پىويىstem بەتؤىيە؟ بالول وتنى:

— پياوېك نەزانى بەجوانى خواردن بخوات، ئادابى
قسەكىرن لەكۆي ئەزانى؟ جونەيد وتنى:

— به لئی ئە زام، به پیئی پیویست نە بى قسە ناکەم،
قسە يەك هەق نە بى نایکەم کاتى كەسى قسە ئە کات گوئ
بۇ ئە گرم، به پیئی قسە کانی کە سە كە ھە لدە سەنگىن.

بالول لە سەر رۆشتە كەی بەردە وام بو، يە كى
لە قوتابىيە کانى جونە يد بانگى كرد:

— راوەستە جونە يد قسە بۇ تۆ ئە کات. بالول ئاپەرېتى
لە جونە يد دايە وە و تى:

— پىم بلى تۆ كە نازانى نان بخويت و قسە بکەيت،
چىت لە من ئە وى؟

قوتابىيە کانى جونە يد چاوه پوانى شقى وايان نە دە كرد،
بە كىان و تى:

— بىنیت مامۆستا و تمان ئە و پياوه شىتە، لە وە زياتر
چى لە و پياوه شىتە چاوه پوان ئە كەيت؟

جونە يد و تى:

— ئە گەر شىتىش بى ئە بى ئىمە گوئ بۇ قسە کانى
بى كىن. جونە يد كە و تە دواى بالول، بالولىش ھە ولى ئە دا
دەر بکە و تە وە، جونە يد بانگى كردو و تى:

— پیویستیه کم پیت هدیه. بالول و تی:

— پیویستی چی پیاوی کنه زانی نان بخوات و قسم
له گه ل بکات.

جونه ید و تی:

— من شتی نقد نه زانم. بالول و تی:

— پیم بلی ئادابی نوستن نه زانی؟ جونه ید و تی:

— به لی. بالول و تی:

— چون ئاده هی بوم رونکه وه. جونه ید سه ری نایه سه
زه وی و تی:

— پاش نویژی شیوان خه و تنان، دقعا عای خیر ده که م
پاشان بە رگى نوستن نه پوشم، وە پاشان .....) بەم
جۆره جونه ید بق بالولی رون نه کرده وه، بەلام نه یتوانی
بالول رازی بکات و تی:

— که واته ئادابی نوستنیش نازانی. نه مهی و ت و
ویستی بروات، هەندى لە قوتا بیه کانی جونه ید نقد توره
بۇن ویستیان بدهن لە بالول، جونه ید رايکرد بە دواى
بالولدا و تی:

— من جونه یدی به غدادیم و هیچ نازانم داوات لیده که م
له بر خوا فیری چاکه م بکه.

بالول و هستاو پیکه نی و و تی:

— سه رتا و ت زانام بؤیه منیش لیت دور که و تمه و ه
ئیستا که ده لیتی نه زانم منیش فیرت ئه که م.

بالول له سه ر به ردیک دانیشت و داوای له جونه ید کرد
ئه ویش له سه ر به ردیک له لایا دانیشی، پاشان و تی:

— له برت چو له کاتی خوار دندا ئه بی به شیک بخوی، و ه
ئه بی ئه و هی که ئه يخوی حه لال بی چونکه گه ر پارویه کی
حه رام له گه رت بچیته خوار دلت ره ش ئه کات. جونه ید
گه شایه و ه و تی:

— خوا پاداشت بداته و ه فیرت کردم.

پاشان بالول و تی:

— له ئادابی قسه کردنیش ئه بی دلت خاوین بی و
قسه کانت له بر ره زای خودا بی و دور بی له هه واو
هه و هسی شه یتانی چونکه له پژی دوایدا زیانه و مه ندت
ئه کات، ئه مانه ت له بیر نه بیو له ئادابی قسه کردن.

جونه ید هستا له سه ربه ردنه که و چوه به ردنه بالول
هه ردنه دهستى خسته سه رئه ژنؤى و وه کو قوتابیه ک
وته:

— ئوهی تو فیرت کردم له پیش تؤدا له میع کسم
نه بیستوه. پاشان دهستى خسته سه رسینگی و وته:
— خوشەویستم ئادابی نوستنیشم فیربکه.

بالول وته:
— تؤ شته لاوه کیه کان فیر بوی به لام راستیه که
ئوهیه نابی دلت به دونیاوه به ستبی و چاوت له مالی که س
بی و ئه بی دوعای خیر بق سه رکه و تنى موسلمانان بکه بت
تا ئه وکاتهی چاوت ئه چیتھ خه و.

پاشان بالول له سه زه وی هستاو جونه یدیش
دهسته کانی ماچکردو وته:

— راستیت نیشان دام داوا کارم له په روهردگار چاکه
بھینیتھ ریت و پاداشت بداتھ وه.

ئامۇزگارى كىردىنى فەزلى كورپى رەبىع

ئەگىرپەوه كە رۆزى فەزلى كورپى رەبىع وەزىرى
هارونە رەشىد، بەرىگايەكدا ئەرۆشت بالولى بىنى سەرى
دازەندبوو بىرى ئەكردەوه، ئەويش بەگاڭتە پىيىكىردىنەوه
بانگى كرد:

— مى بالول چى ئەكەى؟

بالول سەرى بەرزىكىردىنەوه بىنى فەزل لەگەل ئەويھەتى،
ئەويش وتنى:

— بىر لەسەر ئەنجامى تۆ ئەكەمەوه، تۆش وەكوا
جەعفەرى بەرمەكى گرفتار ئەبى.

فەزل كاتى ئەمەى بىست دلى لەرزى و وتنى:

— بالول سەر ئەنجامى جەعفەرم بىستوھ بەلام پىيم
خۆشە بەسەرھاتى كوشتنەكەى لەتۇوه بېبىستم، ئەتوانى
بەبى كەم و زىياد بۇ باسبىكەى؟

بالول وتنى:

— لەسەردەمى خەلافەتى مەھدى كورپى مەنسۇر
يەحىايى كورپى خالىدى نوسەرو بەردەستى هارونە

رهشید، ماوهیه کی نقد هارونه رهشید په یوهندیه کی
خوشه ویستی نقدی له گه لیان هبو، ئوهندہ بروای پییان
هبوو، خوشکه کهی (عه باسه)ی پیدان، به لام په یمانی لی
و هرگرتن به هیچ جوری ده ستکاری نه که ن.

به لام پاش ماوهیه ک جه عفر سه رپیچی ئه م فه رمانه
کردو ده ستکاری عه باسه خوشکی هارونی کرد، کاتی
هارون ئوهی بیست له و کرداره نور توره ببو به جوریکی
وا هه موو سقزو خوشه ویستیه کهی گوپا به رق و توره بی،
به هه موو جوری هه ولی ئه دا جه عفر رو به رمه کیه کان له ناو
بیات، تا شه ویک داوای له یه کی له پیاوه کانی به ناوی
مه نسور کرد و تی:

— ئه مشه و ئه مه ویت سه ری جه عفرم بۆ بهینی.
مه نسور له و فه رمانه دلی له رزی و سه ری شوپ کرده و هه
هیچی نه و تی.

هارون پیی و تی:

— بۆچی وا مات و مه لوی بیر له چی ئه که یته و ه؟

مه نسور و تی:

— کاریکی گه وره و گرانه بريا زوتر بم ردما یه و و هما

فەرمانىيكت بەسەرمدا دانەدایه.

هارون وتى:

ئەگەر فەرمانەكەم جى بەجى نەكەى ئەكەويتە بەر
رق و تورپەييم، بەجۇرىيکى وا ئەتكۈزۈم بالىندا كانى ئاسمان
بۆت بىگرىن.

مەنسور ناچار بۇو روشىت بۇ مالى جەعفەرو
فەرمانەكەى پى راگەياند، جەعفەر پىيى وت: "لەوانەبە
كاتى خەليفە ئەم فەرمانەي دابى ئاگاي لەخۆى نەبوپى،
رەنگە ئەگەر ھۆشىيار بىتەوه لەفەرمانەكەى پەشىمان
بىتەوه، لەبەر ئەوه داوات لىدەكەم بگەپىتەوه و فەرمانى
كوشتنەكەم بەخەليفە راگەيەنى، ئەگەرتا بەربەيان
لەكوشتنەكەم پاشگەز نەبووه و ئەوا من سەرى خۆمت
ئەخەمە بەردەست بىدە بەر شمشىئر.

مەنسور نەيتوانى داواكەى ئەو قبول بکات بۆيە

بەجەعفەرى وت:

— من تۆ لەگەل خۆم ئەبەم بۇ لاي مارون ئەگەر
پەشىمان بۇ ئەوا باشە ئەگەرنا ئەدەم لەسەرت.

پېڭىوه هاتنە كوشكى مارون، جەعفەر لەدوورەوه

وهستاو مهنسور چوه لاي هارون، هارون پرسى:

— مهنسور چىت كرد؟ ئەويش وتنى:

— قوربان وا جەعفەرم ھىناوه لەبەر دەركايدە. هارون
بەتۈپھىيە وتنى:

— مهنسور ئەگەر تۆزقالىڭ لەجىبى جىتكىرىنى
فەرمانەكەم درەنگ بىكەيت، ئەوا بەر لەجەعفەر سەرى تۆ
ئەپەپىنەم.

كاتى مهنسور بىنى پەشيمانى لەخەليفەدا بەدى
ناكىرى، گەرايە وە لاي جەعفەرو شمشىرى ھەلکىشا سەرى
ئەو كورە جوانەي لەجەستەي جىا كرده وە بىرىيە
بەردهم هارون، خەليفە بەوهشەوە نەوهستا فەرمانىدا
تەواوى بەرمەكىيەكان لەناو بېهن، دەس بىرىن بەسەر مال
و سامانيان و سەرى جەعفەر لەبەر دەروازەي شار بىكەن
بەدارداو پاش چەند رۇزى بىسوتىن.

ئىستا ئەي فەزل لەسەر ئەنجامى تۆش ئەترىسم،
ئەترىسم تۆ بەدەردى جەعفەر گرفتار بى.

فەزل لەقسەكانى بالول زۇد ترساو داواي لەبالول كرد
دۇعائى خىرى بقى بكت.

چیروکی مزگهوت دروستکردنی فهزلی کورپی ره بیع له به غداد

نه گیرنده وه که فهزلی کورپی ره بیع له ناو شاری به غداد
مزگهوتیکی دروست ئەکرد، رۆزئیک که بپیار بو تابلقی
مزگهوتەکه مەلبواسن و ناوی بنین، فهزل پرسیاری
ئەکرد: بەچ ناویکەوە مزگهوتەکه ناو بنین؟ وا ریکەوت
بالولن له وییدا ئاماذهبو، له فهزلی پرسى:

— نەم مزگهوتەت بۆ کى دروستکردوه؟ فهزل وەلامى

داوه:

— بۆ خوا. بالول وتى:

— نەگەر بۆ خودات دروستکردوه ناوی خۆتى مەخەرە
سەر.

فهزل توپه بۇ وتى:

— بۆچى ناوی خۆمى نەخەمسەر ئاخىر خەلکى نەبى
بازانن کى نەم مزگهوتەی دروستکردوه؟

بالول وتى:

— دەی لەسەر تابلقەی بنوسە ئەمە مزگهوتى بالوله.

فهزل و تی:

— هرگیز شتی وا نانوسم.

بالول و تی:

— که واته ئام مزگ و ته بۆ خۆ دە رخستن
دروستکردوه. فهزل له وە لامه کەی بالول توره بو بىدەنگ

بو، پاشان و تی:

— بالول هرچی و ته وە بنوسن.

پاشان بالول فەرمانیدا ئایه تېکى قورئانى پىرقىزى
لە سەر بنوسن.

بالول و دز

ئەلین رۇژىك بالول پىلاۋى تازەی لەپى كردى بو چوھ
مزگەوت تا نويىز بخويىنى، لەوناوهدا پىياوېتى بىنى نەد
بەوردى تە ماشاي پىلاوه کانى ئەكەت، زانى چاوى تى
بېرىپەو ئەيە وېت بىدزى، ناچار بەپىلاوه کانە وە نويىزى
دابەست، كابراى دزە و تى:

— نابى بەپىلاوه وە نويىز بکەيت. بالول و تى:

— ئەگەر نويىزە كە نەبى خۆ پىلاوه كە نەبى.

پرسیاری هارون له بالول

رقئی بالول له ناو کوشک لای سه روی هارون وه
دانیشتبو، هارون له وکارهی زقد توپه بو ویستی به هر
جوری بوه بالول رسوا بکات، بؤیه و تی:
— پرسیاریک له بالول ئەکەم، ئایا ئەتوانی وەلام
بدهیتەوه؟

بالول و تی:

— نەگەر مەرجەکەت زۆر نالایھق نەبىٰ و ئامادەم.

هارون و تی:

— نەگەر خىرا وەلامى پرسیارەکەمت دايە وه ئەوا هەزار
دینارى زىپت ئەدەمى، نەگەر نەيشتوانى وەلام بدهیتەوه
فەرمان ئەدەم، ريش و سمىلت بتاشن و سوارى گویدرېزت
بکەن و بەرسوایى بتگىپن.

بالول و تی:

— من پیویستم بەزىپ نىھ بەلام بەمەرجىك ئامادەم
وەلامى پرسیارەکەی تۆ بدهەمەوه. هارون و تی:

— مەرجەکەت چىيە؟

بالول وتى:

— بەمەرجىك وەلامت ئەدەمەوە ئەگەر زانىم لەئىستە
بەدواوه نەھىئىلى مېش و مېشولە بەمنە بىنىشىت. مارون
خولەكىك بىنگەنگ بو پاشان وتى:

— ئۇه كارىكى ئەستەم چونكە مېش و مېشولە
گۈيرايەلى من نىن. بالول وتى:

— ئەگەر كەسىك لەبەرامبەر مېشولە بىنگەسەلابى ئىدى
چاوه پوانى چى لىنده كرى؟ ئامادە بوان لەقسە و بويىرى
بالول سەريان سورپما، مارونىش لەبەرامبەر وەلامەكەي
بالولدا سەرى لىشىوابو، بالول تىكەبىشت كە مارون
دەست و پىسى خۆى ونكىرىدۇ بۆيە بۆ رىزگار كىرىنى لەو
قەيرانە وتى:

— ئىستا ئامادەم بەبى مەرج وەلامت بەدەمەوە. پاشان

مارون وتى:

— نەو دارە كامەبە كە بەك سال تەمنىيەتى و دوازدە
پەلى مەيەوە مرپەلەي سى كە لائى مەيە روپەكى مەر
كە لائىك تارىكە و روھەكەي تەروناكە؟

بالول خىرا وەلامى داوه:

— نه و داره سال و مانگ و رقذ و شوه، چونکه
هر ساله و دوازده مانگه هر مانگه و سی رقذه که نیوهی
شهوه و نیوهی رقذه.

هارون و تی:

— ئافه رین باشت زانی. ئاماده بوانیش ئافه رینی
بالولیان کرد.

به خیشنى خەلیفە بە بالول

رقذى هارونه رەشید بېرىك پارهی دا بە بالول تا له نیوان
ھەزاراندا بىبە خشىتە وە، بالول پاره کەی لە خەلیفە
وە رگرت و پاش ماوه يەك دايە وە بە خەلیفە. هارون پرسى:

— مۆى ئەمكارە چىيە؟ بالول و تى:

— ھەرچەن بىرم كرده وە لە خەلیفە ھەزار ترم نە بىنى
لە بەرئە وە دامە وە بە خەلیفە. چونکە ئە بىنی
كارمەندە كانى تو بە زقر مالىيات لە دوكاندارە كان ئە سىئىن و
لىيان ئە دەن، پاشان ئە يەپىن بۇ خەزىنە تى، كەواتە تو
لەھە مو كەسى زىاتر پىويىست بە پاره يە.

بالول و هارون

روزی هارونه رهشید به بالولی وت:

— گه وره ترین نیعمه‌تی خودا کامه‌یه؟

بالول وه لامی داوه:

— گه وره ترین نیعمه‌تی خودا ژیریمه (عبدوللای
ئه نصاریش) له پارانه وه یه کدا ئه لى: "خودایه ئه وهی که
ژیریت پیّداوه چیت پس نه داوه، ئه وهی که ژیریت پس
نه داوه چیت پیّداوه؟

وه ده لین بالول دریزه‌ی پیّداو وتی:

— خودا کاتی نیعمه‌تە کان له که سی ئه سینیتە وه
سەرەتا ژیری لى ئه سینی، چونکه ژیری لە سەرو ھەمۇ
شىئىكە وەيە، بە داخه وە خودا وەند ژیری لە من سەندە وە.

بالول و دز

ئەگىرنىوه كە دەرگاي مالەكەي بالول خراپ بۇو،
لەپەنای مالەكەيدا دوکانى پىنه چىيەك ھەبۇو، كە
پەنجەرهى پىنه چىيەك لەسەر ژۇورى گەنجىنەكەي بالول
بۇو.

بالول هەر پارەيەكى ھەبوايە لەو ژۇورەدا ئەيكىد بەزىر
خۆلەوەو ھەركات بىويستايە لىيى دەر ئەھىتىاۋ ھەرچەندى
پىويست بوايە ھەلى ئەگرت و باقىيەكەي ئەكردەوە بەزىر
خۆلەوە.

وارىكەوت رۇزىك زۇر پىويستى بەپارە بۇو، چوھو
ژۇورەكەو گەپا بەلام پارەكەي نەدۇزىيەوە، تىڭەيشت
پىنه چىيەكە پارەكەي دزىوھ، چونكە پەنجەرهەكەي لەسەر
ئەو ژۇورەيەو لەكتى شاردەنەوەي بىنیویەتى، بەبى
ئەوەي دەنگ دەنگ دروستىكەت چوھ لاي پىنه چىيەكەو
دانىشت، ھەولىدا كەم كەم باسەكە دامەزرىئى و بەجۇرىك
سەرگەرمى بکات و قىسى لى دەربىتىنی و تى:
"ھاپىئى خۆشەوېست ئەمەويت حساباتىكىم بۇ بکەي."

پىنه چى و تى:

— فەرمۇو. بالولۇنى وتنى:

— ناوى چەند شويىنېكت پىيىدەلىم كە پارەم شاردۇتە وە
پىيىت ئەلىم بۆم حسابكە... لەگەرەكى ... ئەوهندەو...
لەگەرەكى ... ئەوهندە... ناوى چەندىن گەرەكى بىرد
لەھەرگەرەكەو بىرىك پارەي باسکردى... كاتى تەواو بۇو
پىينەچى خىرا لەدللى خۆيدا ژماردى وتنى:

— ئەو پارانەي كە ژماردى كردى 1000 لىرە. بالولۇنى وتنى:

— زۇرياشە هاۋپىي خۆشە وىست تۆ پىيىت چۆنە بچم
ھەموو كۆبکەم وە بىھەتىم لىرە لەمالەكەي خۆم بىكەم
بەزىئىر خۆلە وە.

پىينەچى وتنى:

— كارىتكى باش ئەكەي. بالولۇنى وتنى:

— زۇرياشە ئەچم ھەموو ئەپارانەي لەوجىڭانە
شاردومنەتە وە كۆيان ئەكەم وە ئەيانھەتىم لەم مالەدا
ئەبکەم بەزىئىر خۆلە وە، خۆ تۆش پىيىت باشە؟

پىينەچى وتنى:

— بهلی هر له و جیگای که پارهت لیشار دوت وه
هه مووی بکه به زیر خوّله وه. بالول وته:

— که واته به قسهٔ ته که م ئه چم ته و اوی پاره کانم
کوده که مه وه و ئه یهینم لیره هر له و جیگایه دا
ئه یشارمه وه، ئه مهی و ت و خیرای پینه چیه کهی به جی
هیشت.

پینه چیه که له دلی خویدا وته و باشه بچم ئه و پاره یهی
که له زیر خاکدا ده رمهینناوه بیخه مه وه جیگای خوی،
کاتی پاره کانی تری هیننا ئه وسا هه مووی پیکه وه ببه م.

له سه رئم بپیاره پاره کهی هه لگرت و خستیه وه
شوینی خوی. بالول پاش که میک گه پایه وه بینی پینه چی
پاره کانی خستوت وه شوینی خوی. ئه ویش پاره کانی
هه لگرت و سوپاسی خودای کرد و ئه و مالهی چوّل کرد،
پینه چی هه رچی چاوه پوانی هاتن وهی بالول و
شاردن وهی پاره کانی ئه کرد بی سود بو تیگه یشت بالول
ئه وی فریودا.

بالول و میری کوفه

ئیساحق کورپی مەھمەد کورپی صەباخ میری کوفەبۇ،
ژنەکەی ئەو كچىكى بۇو، لەبەر ئەوە میر خەو خۇداكى
نەبۇ، غەم و پەزارە دايىگىرتىبۇو. بالول كاتى ئەم ھەوالەي
بىست چوھ لای و وتى:

— ئەی میر خەم خەفتەت لەبەر چىيە؟ میر وەلامى

داوه:

— من حەزم ئەكىرىد كورپمان بوايە بەلام بەداخەوە
ژنەكەم كچى بەدونيا هىنناوە. بالول وەلامى داوه و وتى:

— ئایا پىت خۆشبوو خوداوهند لەباتى ئەوكچە جوان
تەندروستە كورپىكى شىت و نوقسانى وەك منى پى

بەخشىتايە؟

میر بەبى وىست كەوتە پىكەنین و سوپاسى خوداي
كردونان و خۇداكى خواردو رېكەيدا خەلک بىن و
پىرۆزبايى لىپكەن.

بالول و وزیر

روزی وزیر به بالولی وت:

ـ خه لیفه توی به که لشیرو ورج ناوبردوه.

بالول وتنی:

ـ که واته لم کاته وه نیوه له رئیر فهرمانی مندان ده بی
مریشك و میینه گویپایه لی من بن.

هموو ئهوانهی له گهل وزیردا بوون له وه لامی بالول
که وتنه پیکه نین و وزیر زور خه جالهت بwoo.

چیزوگى بپیاردانی بالول له ناو دادگای قازىدا

ئه گېرنەوە له شارى بەغدا بازرگانىك ھەبwoo بە دەستپاڭ
و ئامان پارىز خاوهن وىرۋىدەن ناوى دەرکردىبوو، زور
ماوكارى خەلکى شارەكەی خۇرى دەكرد، ھەموو
ئەشتانەي پېيىست بوون له دەرهەوە بىان ھىئىنى، ئەيھىتىا
بە قازانجىتكى نىركەم بە خەلکى ئەفرۇشتەوە. له بەرئەوە
خۇشەوىستىيەكى زورى له ناو خەلکەكەدا بۇ خۇرى
بە دەست ھىئىابwoo، ھەموو خەلکى شارەكە بىرۋايەكى
تەوايان پېتى ھەبwoo. تەنها كەسىك ھەبwoo رەقىبىسى بwoo،

ئەويش بازركانىكى جولەكە نىدر خراب و بەد رەوشت
بۇو، ئەم پىچەوانەي ئەوبۇو ھەموو خەلکى رەقىان لېسى
بۇو، ئەو شت و مەكانەي لەشاردا نەبوون و ئەو بىھىنابە
بەقازانجىكى نىدر بەخەلکى ئەفرۇشتەوه.

مەركام لە بازركانە كان پارەي پىويست بوايەو داوابى
لىپكىرىدايە سودىكى نىدرى ئەخستە سەرپارەكە و مەرجى
نىدرى لەسەر دائەنان.

وا رىكەوت بازركانە بە ويژدانەكە پىويستى بەپارەبۇو،
ماتە لاي بازركانە جولەكەكەو داوابى قەرزى لېكىرد،
جولەكەكە چونكە لە دلەوه رقى لېي بۇو وتى:

— من بەمەرجىك پارەت ئەدەمى ئەبى سەندى ياسايم
بەدەيتى تا كاتى دانەوەي پارەكەم نەتوانى ئەملاولا
بکەي، ئەگەر نەتوانى پارەكەت بەدەيتەوه بتوانم لەمەر
شوينىكى جەستەت بەمەۋىت گوشتى لېكەمەوه.

بازركانەكە چونكە ئابپۇي لەمەترسىدابۇو
بەمەرجەكەي رازىبۇو، سەندى ياسايمى دايە دەستى،
لەناو سەندەكە نوسراابو گەر ئەو نەيتوانى پارەكە
بداتەوه جولەكە بۆي ھېيە پارچەيەك گوشت لەمەر

شوینیکی بیهودت بیکاته وه.

له قه زای روزگار و ریکه وت بازرگانه پیاوچاکه که
نه یتوانی پاره که ای له کاتی خویدا بداته وه، جوله که که یش
که له خوای ئه یوست روزیکی وا بیته پیش.

جوله که کاتی هله لیکی وای بق ریکه وت کابرای برده
لای قازی و سنهندی نیشاندا، به پیی ئه و سنهنده قازی
دهسته و هستان بو، ئه بوایه بازرگانی دهستپاک جهسته
بخستایه ته به ردهستی جوله که تا هر کوئیه کی پیی
خوش بیبری، جوله که که ش له بره ئه ورق و قینه
له دلیابو به رامبه ری ئه و شوینه ئه بپی که ببیته هۆی
مردن و له ناوجونی، قازیش روزانه دادگایی دوا ئه خست تا
به لکو هرچون بوه جوله که له بپیاری خوی پاشگه ز
بیته وه.

به لام جوله که دهستبه ردار نه ببو، هه مو و رقی
به لکه که ای ده رئه هیناو داوای مافی ره وای خوی ئه کرد،
نه م باسه له ناو ته و اوی خه لکی به غدادا بلاو بوبیه وه هه مو
خه لکی دلیان بق حالتی تاجره که ئه سوتا به لام هیچ
ده سه لاتیان نه ببو، ئه م هه واله گه یشه بالول خیرا خوی
گه یانده هولی دادگاو گوی بق قسی هه رد و بازرگانه که

گرت و وتنی:

— تو به پیشی ئه و به لینه که داوته ئه بی جهسته
بخه یته به رده ستی ئه و جوله که تا پارچه يه ک گوشتی
جهسته ببپی، له بهر ئه وه هرچیت هه يه بتو به رگنی
له خوت بیلی.

پیاوه بازرگانه که رویکرده قازی و وتنی:

— ته نهان له روی ناچاری به وه ئه و به لینه م داوه. بالول

و وتنی:

— جه نابی قازی ئه تو انم ببمه پاریزه ری ئه و بازرگانه؟

قازی و وتنی:

— به لی ئه تو انى هر به رگری به کت پی ئه کری بیکه.
بالول له نیوان بازرگانه که و جوله که دا دانیشت و وتنی:

— مه لبھت به پیشی ئه و به لگه يه ئه م جوله که مافی
ئه وهی هه يه له هر شوینیکی جهسته کی ئه م پیاوه که
بیه ویت بی بپی، به لام ئه بی له شوینیکی ببپی يه ک دلّوب
خوینی نه پژیت گه راوی نه کرد ئه وا پیاوه جوله که
به کوشنده ئه ناسری و ئه بی هرچی مال و دارایی هه يه
بخریتھ خه زینه کی دهوله ته وه.

قازی له به رگری ره واي بالول سه ری سورپماو ئافه رينى
لىکرد، جوله كه ناچار به بپيارى قازی رازيبوو كه وا هرجى
پارهی داوه به باز رگانه كه وەريگريتە وە ئىدى كوتايى
هات.

بەھەشت فروشنى بالول

رۇزىك بالول له قەراغى رووبارىك خەريکى دروستكردنى
خانۆچكە قورپىن بۇو، چونكە كارىكى نەبو وە كو مندال
يارى ئەكىد، لهوكاتەدا زوبىدە ئىنى هارونە رەشيد
لەويوه تىپەپى وەركە بالولى بىنى لىئى پرسى:

— بالول ئە وە خەريکى چىت؟ بالول وە لامى داوه:

— بەھەشت دروستدە كەم. زوبىدە پرسى:

— ئە و بەھەشته كە دروستت كردوه ئە يفروشى؟

بالول وتنى:

— بەلى ئە يفروشم. زوبىدە وتنى:

— بەچەندى ئە فروشى؟ بالول وتنى:

— بە سەدد دينار.

چونكە ئىنە كە ئە يويسىت لە رىگە وە ھاوکارى

بالول بکات، خیرا به خزمه تکاره کهی و ت که سه دیناری
بداتی، ئه ویش پاره کهی دا به بالول. بالول و تی:

— ئهی سنه دت ناوی؟ زوبیده و تی:

— بینوسه و بیهینه ئه مهی و ت و روشت، بالول پاره کهی
به ناو فه قیرو هه ژاراندا دابهش کرد.

مه مان شه و زوبیده له خهودا بینی با خیکی نور گهوره و
کوشکیکی شامانه له زیر دروستکراو کاتا ئه وکاته
له بیداریدا نه یدیبوو، ئاویکی روشن و جوان به ناویدا تی
ئه په پی حه وزو کانیاویکی راز اووه و جوان له گهمل جهنده ها
که نیزو خزمه تکارو هه ممو پیداویستیه ک، تا پوکه یان دایه
دهستی که به ئاوی ئالتون نوسرابوو پییان داو و تیان:

— ئه مه ئه و به هه شته يه که له بالولت کپی.

زوبیده له خه و راپه پی و له خوشیدا خه ریکبوو شای
مه رگ ئه بیوو، ته و اوی خه وه کهی بق هارونه ره شید
گیڑایه وه.

به یانی رقدی دواتر هارون ناردی به دوای بالولدا، هر که
بالول هات پیی و ت:

— ئه مه سه دینار و هریگره یه کی له و مالانهی

بەزوبىيىدەت فرۇشتوه بىفرۇشە بەمنىش. بالول قاقا
پىيىكەنى و تى:

— زوبىيىدە نەبىنراو كېرى تو بىستوتە ئەمجا ئەيکېرى
بەلام بەداخەوه بۇ تو نەماوه ..

تۈرەبۇونى ھارون لەبالول و بەخشىنى

ئەكىرەنەوه كەھارون رەشىد كەسىك ئەكات بەجاسوس
بەسەر بالولەوه، تا بىزانى چى ئەكات و خەريكى چىيە.
كاپراش بەتەواوى چاودىرى ئەكات و پاشان دىتەوه بۇ
لای ھارون و ئەلى:

— بالول لەشويىنەكە و توانى جەعفەرى كورپى مەممەدە.

ھارون بالولى بانكىردو و تى:
— بىستومە تو لەدۆستان و لايمەنگرى جەعفەرى كورپى
مەممەدى، ئەۋەش دەزانى من دوزمىنايەتىم ھەيە لەگەلى،
كەواتە بەتەواوى خۆت شىيت كردوه؟

بالول و تى:

— ئەگەر لەلايمەنگرانى ئەۋىم چى ئەكەى؟
ھارون لەۋەلامە زۆر تورپىوو، فەرمانىدا جلەكانى

لەبەر داکەنن و كورتانيكى كەرى بخەنە سەرپشت و
لغاويش بخەنە دەمى و بهناو كۆشك و باغدا بىگەپىنن تا
ھەمووان بىبىين.

جلەكانى بالوليان داكەندىكورتانيان خستە سەرپشتى
ولغاويان خستە ناو دەمى و بهناو كۆشكدا گىرپايان پاشان
ھىئنایانەوە بۆ لاي هارون.

لەوكاتە جەعفەرى بەرمەكى لاي هارون بۇوكاتى
بالولى بەوحالەوە بىنى پرسى:

— بالول چىت كردو وا وايان بەسەرھىنَاوى؟ بالول
وەلامى داوه:

— چونكە قسەى هەقىم كرد خەليفە بىپاريدا جوانترىن
جل و بەرگى خۆيم پېشىش بکات.

لەم وەلامەي بالول خەليفەو هەموو دانىشتowan و
جەعفەريش كەوتىنە پىكەنин، هارون بالولى بەخشى و
فەرمانيدا كورتانا و لغاوهكەى لى بکەنەوە جوانترىن جل
و بەرگى بىدەنلى، بەلام بالول قبولى نەكردو جل و
بەرگەكەى خۆى پۇشى و كۆشكى هارونى بەجي ھىشت.

بالول و نانی جوو سرکه

نه گیپنه وه بالول نقدترین کاته کانی له گورستان
دائنه نیشت، رقزیک وه کو پیشهی خوی چوبو بو گورستان.
هارونه په شیدیش له ویوه ئه چو بو پاو کاتی بالولی بینی

پرسی:

لیره چی ئه کهی؟ بالول وه لامی داوه:

ماتووم بو ناوئه م خه لکه که نه غه بیه تی خه لک
ئه کهن و نه داوای شتیکم لیده کهن و نه که س نازار ئه دهن.

هارون و تی:

ئایا نه تواني له رقزی دوايی و پر سیاري ناو گورو نه و
دونیا شاره زام کهی؟ بالول و تی:

بې پیاوە کانت بلی تا ئاگریکى گەروه بکەنە وەو
تاوهیه کى بخە سەرتا جوان سور ئە بیتە وە. هارون
فرمانى بې پیاوە کانی دا ئاگریکيان کردە وەو تاوهیه کیان
خستە سەرتا جوان سور بوجە وە.

بالول و تی:

ئەی هارون من بې پیی پەتى لە سەر ئە و تاوهیه

ئەوهستم و خۆم ئەناسىتىم ھەرچىم خواردەو ھەرچىم
پۆشيوه باسىدەكەم، پاشان دەبىن توش وەكى من بەپىنى
پەتى بچىتە سەرتاوهكەو ھەرچىت خوارىوەو ھەرچىت
پۆشيوه باسى بکەي. مارون رازىبىو.

بالول چوھ سەرتاوهكەو بەخېرالىي وتنى:

— من بالول خواردىن نانى جۆ سركە پۇشاكم
جې. ئەمەي وتنى و بەخېرالىي بەبىن ئەوهى قاچى بسوتى
دابەزى. كاتى توبەي مارون مات ھەركە ويسنى خۆى
بناسىتىن خەرىك بۇ قاچى بسوتى خېرا دابەزى. بالول
وتنى:

— ئەي مارون پرسىيارو وەلامى ئەم دۇنياش بىو
جۆرەيە ھەركەس لەخواترسەو دوورە لەمالى دۇنياپلىو
پايە خېرا ئەتوانى وەلام بىداتەوە، ئەوانەشى خەرىكى
ئارەزوو دۇنياپ بازىن گرفتار ئەبن.

بالول و ئامۆڭگارىكىرىدىن

ئەگىرپەوه كەوا بالول بەرىگە يەكدا ئەپۇشت پىاۋىتى
بىنى غەريبەو دۇش داماوه و ئاه و نالەيەتى، بالول لىيى
نزيك بوهوه سلاۋى لېكىردو وتى:

— ئايا سىتەمەكت لېكراوه ئاوا شىن و زارى ئەكەى؟
پىاوه كە وتى:

— من غەريبىم خەلکى ئىرە نىم چەند رۇزىكە بۆ گەشت
و سەيران لەشارەكەى خۆم دەرچۈوم گەيشتمە ئىرە و تم
با بچەمە كەرمىك پشوو بىدەم، برىك پارەو ئالقۇنم
پىي بۇ لاي پىاۋىتى دوكاندار بەئامانەت دامنا و تم با لىيم
نەدزىن ئىستا چومە لاي كابرا كەچى جىنۇى ناشىرىنى
پىدام منىشى بەشىت لەقەلەمدا. بالول وتى:

— خەفت مەخۇ من شتەكانت بۆ وەر ئەگرمەوه
ئەتدەمەوه بەلام ناونىشانى ئەو دووكاندارەم بىدەرى.
كاتى كابرا ناونىشانەكەى دا بالول كابراى ئەناسى،
بەكابراى وت:

— سېمى لەو سەعاتەدا وەرە من لاي ئەو دائەنىشىم
بەلام بەھىچ جۆرى لەگەل من قىسىمەكەو بەكابرا بلىي

شته کانت بداتی.

خیرا بالول چوه لای کابرای دووکاندار و پیی وت:

— نیازم وایه گه شتیک بق خوارسان بکه، ههندی پاره م
ههیه له گه ل بپیک زیپدا ئه گه ر بیخه ملینی بایی سی هزار
دینار ئه بی، ئه مه ویت لای تو به نامانه ت دای بنیم تا
ئه گه ر به ساغی گه رامه وه لیت وه رگرمه وه ئه گه ر
نه گه رامه وه تاماوه یه ک لای خوت دایینی پاشان وه کیلی
منبه، زیپه که ش بکه به پاره و مزگه و تیکی پی دروست
بکه.

کابرای دووکاندار نور خوشحال بتو وتنی:

— به سه رچاوچ کاتی نامانه ت که ئه هینی؟ بالول وتنی:
— سبی کاتژمیر ئه وندہ پاشان روشت کیسه یه کی پر
کرده له تنه که و بهرد وردہ شوشہ و ده مه کهی بهست و
له همان کاتژمیردا چوه دوکانه که کابرای خاوه ن دووکان
مه رکه کیسه کهی بینی وایزانی پاره و زیپه کهی تیایه نور
دلخوش بتو، له وکاته شدا کابرای غه ریب خوی کرد
به دووکانه که داو داوای سپارده کهی خوی کرد.

کابرای دووکاندار خیرا رویکرده شاگرده که وتنی:

— برق سپاردەی ئەم پیاوە لە فلانە شویندایە بیھینەو
بیدەرەوە .

شاگردەکە خىرا رۆشت سپاردەکەی هىنايە وە دايە
دەست كابرا، كابرا خىرا رۆشت دۇعائى خىريشى بق بالول
كرد.

هارون و پیاوی فيلباز

ئەكىپنەوە كە فيلبازىك دىتە كۆشكى هارونە رەشيدو
خۆى بەگەشتىار ئەناسىيىنى.

هارونە رەشيد دەربارەي ئالتون و زىپرو گەوهەرى ئەو
ناوچانەي ئەوي پيا رۆشتەو پرسىيارى لىدەكتا تا دەگاتە
ئالتون و زىپرو زىوىي هيندوستان.

ئەو پیاوە فيلبازە بە جۇرى باسى خىل و ئالتونى
هندوستانى كرد خەليفە نەدىدە عاشقى ئەوانە بۇو.

ئەو پیاوە بە هارونى وە:

— لە هيندوستان دەرمانىتىكىان دروستكردوه هىزو تونانى
لە ئەكىپرەتەوە بق مرۆغ بە ئەندازە يەك پیاوى شەست
سالە ئەكتەوە بە يىست سالە .

خه لیفه به جوریک ئاشقی قسهی ئه و پیاوه فیلبازه بwoo
له باسکردن نایهت بؤیه خیرا به کابراي وت:
- چهند پاره پیویسته تا ئه و ده رمانه م به دهست
بکه ویت؟

پیاوه که وتی:

- پهنجا هه زار دیناره پیویسته بق بدهست هینانی
ئه و ده رمانه و ههندی له و ئالتونانه.

هارون پهنجا هه زار دیناری دا به پیاوه که و نارديه وه تا
له و ده رمانه ی بق بهینی.

خه لیفه تا ماوهیک هه چاوه پوان بwoo، به لام هه والیک
له کابرا نه بwoo، ئه و بابه ته خه لیفه زقد ئازار ئه دا هه رکات
بیری ئه که و ته وه خه م و خه فهت دای ئه گرت، روزنی که
جه عفری به رمه کی و چهند که سیک له وی بwoo باسی ئه و
پیاوه هاته ناو باسە کان.

خه لیفه وتی:

- ئه گه رئه و پیاوەم بەردەست ئه کەوت جگە له وەی
پاره کەم ده قات لى ئه سەندەوە سەریشیم له لاشە جیا
ئه کرده وە و بەدەروازە شارى بەغدادا هەلم ئه واسى.

بالول قاقا پیکه‌نى و وتى:

ـ نەی هارون تۇو ئەپپاوه فىلبازە وەك كەلەشىرو
رېۋى پېرەئىتىن بەسەرھاتوھ. هارون وتنى:
ـ چىرۇكى رېۋى و كەلەشىرو پەرەئىن چىھ بۆمان
باسكە. بالول وتنى:

ـ نەكىزىنە وەھلۇيەك كەلەشىرى پېرەئىن نەگرى و
ئەبىا، پېرەئىن دواى ھەلۇكە نەكەۋى و نەللى فريامكەن
ئەو ھەلۇيە كەلەشىرە ھەشت كىلۆيىھەمى بىرد. ھەلۇكە
وەستاو لەدللى خۆيدا وتنى: "ئەو پېرەئىن بۇ درۇ ئەكات
ئەم كەلەشىرە ئەوەندە نابى كەئەوئەللى، رېۋى يەك
بەلاياندا تىپەپى و لەھەلۇكەي پرسى:

ـ بۇ وا دۇش داماوى چىت بەسەرھاتوھ؟ ھەلۇكە
وتنى:

ـ ئەم كەلەشىرە ئەوەندە نابى كە ئەو پېرەئىن ئەللى.
رېۋىيەكە وتنى:
ـ ئادەي دايگىرە زەۋى با من وەزنى بىكەم. كاتى
كەلەشىر كەوتە زەۋى رېۋى پېپى پياكىردو فرپاندى وتنى:
ـ بەپېرەئىن بللى دوو ئەوەندەي كە خۆى ئەللى لەسەر
منى حساب كات.

هارون و راوجی

ئەگىپنەوە كە لەيەكىك لەجەزىھە كاندا هارونە رەشيد
لەگەل زوبىيىدەي خىزانى دانىيىشتبوون پىيىكەوە
شەتپەنجيان ئەكرد. بالول ھاتە ئەۋىٽ و لايان دانىشت و
تەماشاي يارىيەكەيانى ئەكرد، لەوکاتەدا راوجىيەك ھات و
كەوتە زەوى و قاچى خەلېفەي ماچىرىدو ماسىيەكى
گەورەي بۇ خەلېفە هيىنابۇو.

هارون ئەو رۆزە سەرخۇش بۇو فەرمانىدا چوارھەزار
درەم پاداشت بىدەن بەراوجىيەكە. زوبىيىدە رەخنەي
لەوکارەي خەلېفە گرت و وتى:

— ئەو پارەيە زۆرە، چونكە تۆ دەبىٽ پارەي سوپاش
بىدەي ئەوانىش گەر بىزانن چوارھەزار تداوە بەراوجىيەك
بەكەمتر رازى نابىن گەركەملىيان بىدەيتىٽ ئەلىن لاي
خەلېفە بەئەندازەي راوجىيەك گىرنىكىمان نىيە، ئەگەر
لەوش زىاتريان بىدەيتىٽ، خەزىنەي تۆ پاش ماوهىيەك
خالى دەبىٽ.

هارون قىسىملىكىنى لا پەسىند بۇو وتى:

— باشە چى بىمە. زوبىيىدە وتى:

- راوجییه که بانگ بکه بلی ماسیه که ت نیره یان می،
گه روتسی "مییه" بلی به که لکی ئیمه نایهت. ئه گه
وتیشی نیره دیسان بلی به که لکی ئیمه نایهت، ئه وکات
ناچار ده بی ماسیه که ه لگری و پاداشته که دابنی.

بالول به هارونی وت:

- فریوی ژن مه خو، واژ له راوجییه که بینه. به لام هارون
رازی نه بتو راوجییه که بانگ کرد، کاتی راوجییه که
که پاوه هارون وتسی:

- ماسییه که ت تو نیره یان می؟

راوچی دانه ویه وه و قاچی خه لیفهی ماچکردو وتسی:
- گه وردهم ئه ماسییه نه نیره و نه می به لکو نیره
موکه.

هارون لهم وه لامهی راوچی خوشی هات و فه رمانیدا
چوارهه زار درمه می دیکهی بدنه نی، راوچی پاره کهی
وه رگرت و روشت کاتی گه یشه پله کان و ئه چوه
خواره وه درمه مبکی لیکه وتسی، راوچی دانه ویه وه
مه لیگرته وه، زوبیده به هارونی وت:

- ئهم پیاوه چمن چاچنؤکه ته نانهت واژ له یه ک

درەھەميش ناھىئى.

هارون رقى لهوکارەى كابرا بۇ دىسان بانگى كردەوە
بالول پىيى وت" واز لە راوجىيە بىنە" هارون رازى نەبۇ
دىسان بانگى كردەوە وتنى:

— چەندە چاوجنۇكى ئاماھە نەبۇ لەوھەمۇ پارەيە
درەھەمېك بکەۋىتە دەست پاسەوانەكان.

راوجى دىسان دانەويەوە قاچى خەليفەى ماچكردو
وتنى:

— من چاوجنۇك نيم، بەلكو كاتى پارەكەم لېكەوت
بىنیم پۈويەكى پارەكە ئايەتى قورئانى پىوهىو پۈويەكى
ترى وينەي خەليفەى لەسەرە ئەگەر لەسەر زەھى
بەمېنیتەوە رەنگە بکەۋىتە ژىرپى، ئەمەش دوورە
لەئەدەب.

خەليفە دىسان لەقسەكانى راوجى خۆشى ھات،
فەرمانيدا چوارھەزار درەھەمى ترى بەھەنلى وتنى:
— من لەتۆ شىت ترم چونكە تۆ وتنى فرييوى ئەم ژنە
مەخۆ من وازم نەھىناؤھەمۇشى بوه زيان بۇم.

پرسیاری هارون دهرباره‌ی ئەمین و مەئمۇن

ئەگىزىنەوە رۆزى بالول چوو بۇ كۆشكى هارون،
لەبىوه‌ی رىدا هارونى بىنى، هارون لە بالولى پرسى:

— بۇ كوي ئەچى؟ بالول وتى:

— هاتم بۇ لاي تۆ. هارون وتى:

— من ئەچم بۇ خويىندىنگە سەرىك لە كورپەكانم
بىدهم(ئەمین و مەئمۇن) ئەگەر پىت خوشبى ئەتوانى
لەگەلم بىتىت.

بالول رازىبىوو لەگەلى رۇشت بۇ خويىندىنگە بەلام
لەوكاتىدا كورپەكانى هارون مۆلەتىيان لەمامۆستا
وەرگىرتىبوو بۇ چەند خولەكتىك چوبونە دەرەوە.

هارون دەربىارەي كورپەكانى پرسىيارى لەمامۆستاکە
كرد، مامۆستا وتى:

— ئەمین كە كورپى زوپىتىدە يە عەرەبە زقد بى مۆش و
تەمەل، بەلام بەپىتىچەوانە وە مەئمۇن زقد زىرەك و
وشىارە، هارۇن بېۋاى ئەكرد.

مامۆستا كاغەزىتكى خستە ژىر جىتىگەكەي مەئمۇن و

به ردیکیشی خسته ژیر جیگهی ئەمین، پاش چەند
خولەکیک ئەمین و مەئمون گەپانەوە و چونه ژوورەوە
ھەرکە چاویان بەباوکیان کەوت بەریزە و سلاؤیان کردو
ھەركامیان چونه جیگهی خۆیان دانیشتن. ھەرکە دانیشتن
ئەمین کەوتە بىرکىرنەوە تەماشاکىرنى سەقفى خانوەکە.

مامۆستا پرسى:

— ئەوە بىر لەچى ئەكەپتەوە؟ مەئمون وتنى:

— لەوكاتەوە ئىمە چوينەتە دەرهەوە ئەم ژوورە
بەئەندازەی كاغەزىك يان زەويەكەی بەرز بۆتەوە يان
سەقفەكەی دابەزىوە. مامۆستا روپىكىردى ئەمین و وتنى:

— ئەي تو ھەست بەچى ئەكەي؟ ئەمین وەلامى داوه:

— شتىك نىيە شايەنى باس بىت من ھەست بەھېچ
ناكەم.

دۇوبىارە مامۆستا ھەردووكیانى ئىزىدا، كاتى ئەوان
چونه دەرهەوە بەمارونى وتنى:

— سوپاس بۇ خۇا بەئامادەيى خۇوت قىسىملىكى من
سەلما. مارون وتنى:

— باشە مۆكارى ئەوە چىيە؟ بالول وتنى:

- نه گه ریگم هه بی من و هلام ئه ده مه وه. هارون و تی:

- هه رچیت پی خوش بیلی. بالول و تی:

- زیره کی و توانای مندال له سه ر دوو شته. يه که م
نه وهی باوک و دایک به عیشقه يه کتری له ئامیز بگرن و
به دل يه کتریان خوش بویت تیکه لی يه ک بن، ئه وکات هه ر
مندالیکیان بی زیره ک و وشیار ئه بی، دووه م ئه گه رژن و
میرد له يه ک نه ته وه و خوین بن منداله کانیان زیره ک و
وشیار فابن، به پیچه وانه وه گه ر نه ژادیان جیابی ئه وا
منداله کانیان زیره ک و وشیار ئه بی، ئه مه ش له ناو
روه کیشدا به و جوره گه ر داریک پیوه ند بکهی له داریکی تر
نه وا میوهی نه ولقهی که وا په یوه ند کراوه زور گه ش و
جوان نه بی.

له به رئه وهی که وا نه مین توانای زیره کی نیه چونکه
تود زوبیده خان هه رو وکتان عره بن و له يه ک نه ژادن،
مه ئعون که وا زیره ک و وشیاره هی نه وهی دایکی نه ژادی
جیاوازه له گه ل خه لیفه و خوینیان جیاوازه.

خالیه پیکه نینی به قسە کانی بالول ئه هات و تی:

ـ له شیتیک لـ وه زیاتر چاوه روان ناکری. به لام

مامۆستاکه له دل وه ببروای به قسه کانس بالوئ هینابو
بته واوی هاورا ببو له گله

گفتوجوکردنی بالوئ

روزیک کابرا یه که اته لای بالوئ و وتس:

ئیمام جەعفر سین شتى و توه بۇ من جىئگەی ببروانىيە.
يە كەم: ئەلیت شەيتان لەوە دونيا بە ئاگرى دوزەخ عەزاب
ئە درېت، ئا خر شەيتان خۆى لە ئاگر دروستكراوه چۈن
ئە كەرت بە ئاگر عەزاب بدرېت.

دووەم: ئەلی خودا نابىنرىت، ئەگەر شتىكىش
نە بىنرىت كەواته نىيە.

سىيەم: سەرچاوهى كارەكان خودا خۆيەتى، كەواته
بەندە هېچ دەسەلاتىكى نىيە هەركارىك ئەكەت خودا پىسى
ئەكەت، ئىدى بۆچى عەزاب بدرېت كە تاوانبار نىيە.

ەركە كابرا قسه کانس تەواو ببو بالوئ كلىكى
مەلكىت و بۆي مەلدا، بەر ناوچەوانى كابرا كەوت و
ئازارىكى زىرى پىن كەيىشت بالوئ مەلھات، خەلگ دواي
كەوتىن و گىرتىيان بۇ لاي خەلەيفە و روداوه كەيان بۇ
باسكىرد بالوئ وتس:

كابرا بانگ بکەن ئەوکات بوتان روندەكەمەوه.

بالول بەكابراي وت: لەلايەن منهوه هىچ ئازاريكت پى
كەيشتووه؟

كابرا وتى: كلۇيەكت بەناوچەوانى مندا كېشاو سەرى
من ئازارى پى گەيشت. بالول وتى: ئەتوانى ئازارم پى
نىشان بدهى؟ كابرا وتى:

ئازار چىن نىشان ئەدرىت؟ بالول وتى: خۆت وتت
شىپك نەبىنرىت كەواتە بۇونى نىيە نەتوت ئىمام ئەلى
خودا ھېي و كەچى ناشبىنرىت كەواتە نىيە، جىڭ لەۋەش
تۈرۈنەكەيت كە ئەلىي ئازارم پى گەيشتوه خۆت لەگل
لروستكراوى كەچى بەگل ئازارت پى ئەگات؟ جىڭ
لەۋەش تۇ مەلە ئەكەيت ھاتووی شىكەت لەمن ئەكەيت،
چونكە من ئەوكارەم بەويىستى خودا كردەوە من هىچ
دەسەلاتتىكىم نىيە. كابرا كە لەقسەكانى بالول گەيشت زقد
خەجالەت بۇ ھەستاۋ شويىنەكەى بەجى ھىشت.

پوسیارو وەلامی هارون و بالول

ئەگىزىنە وە كاتى هارون بەنياز بۇو بچىت بۇ حەج،
بالول لەسەر رىڭاكەي وەستابۇو چاوه پوان بۇو تا هارون
كە يىشت ئەوكات سى جار بەناوى خوى بانگى هارونى
كرد.. خەلېفە پرسى خاوهنى ئەو دەنگە كىيە؟

وتىان:

— بالولە شىتە. هارون بالولى بانگىردو پرسى:

— من كىم؟ بالول وتنى:

تو ئەوكەسى ئەگەر لەرۇز مەلاتە وە تاوانىيەك بىرىت
خودا سزات ئەدات، هارون دەستىكىرده گىيان وتنى:
راسىدە كەيت ئىستا لەپاداشتى ئەوەدا شتىيەك لەمن
داوابكە. بالول وتنى:

— داوات لىدەكەم من بخەيتە بەھەشتە وە، هارون وتنى:

— ئەوه يان بەدەست من نىيە، بەلام ئەگەر قەرزازى من
بۇت ئەدەمە وە. بالول وتنى:

— قەرز بەقەرز چارەسەر ناکرىت، تو پارەي خەلگ
لەبەردەستايە ئایا تاوانبار نابى پارەي خەلگ بەدەي

بەمن؟ هارون وتسى:

- فەرمان ئەدەم مۇوچەت بۆ بېرىنەوە بۆ ئەوەي تا
كۈتاپىش تەمەنت بەئاسودەيى بىزىت. بالول وتسى:

- ئىئىمە مەموومان بەندەى خودايىن ناڭرى خودا رۆزى
تۆبدات و منى لەبىر بچى.

پاداشتى هارون بە بالول

رۇزىك ماروون فەرمانىدا پاداشتىك بىدەن بە بالول،
كاتى پىياندا وەرىگرت و وتسى:

- باشە ئەيگەرپىتمەوە بۆ خاوهنهكەى، مال ئەبى بۆ
خاوهنهكەى بىكەرپىتەوە تا مەق بۆ خاوهن مەق
بىكەرپىتەوە. كاتى ئەوهيان گىرایىھە بۆ ماروون دەستى
كىرده گىريان لەجىي خۆيدا لەرزى و قىسەكانى بالولى
دەستاند.

کارىگەرى نزاى بالول

ئەگىرپەوه كاپرايە كى دەشتە كى وشترە كى
نەخۆشكە وتبۇو پېيان وتبۇو رۇنى گەرچە كى لىنىدات،
كاپرا سوارى وشترە كى بۇوەلەنزيكى شار بالولى بىنى
چۈن پېشىر پېتكەوه دۆست بۇون بەبالولى وتى:

— وشترە كەم توشى نەخۆشى بۇوه ئەلىن رۇنى
گەرچە كى لىنىدەم چاك ئەبىتەوه، بەلام من بىرۇام وايە
ئەگەر تۆ دوعايى بۆ بىكەيت چاك ئەبىتەوه. بالول وتى:

— ئەگەر رۇنى گەرچەك بىكىرت و لىتى بىدەيت و منبىش
دوعايى بۆ بىكەم چاك ئەبىت ئەگىنا دوعا بەتەنبا مېچى پى
ناكىرت.

ئامۇزگارى كىردى عەبدۇللەي موبارەك لەلايمىن بالولمۇه

ئەگىرپەوه كە عەبدۇللە بەمە بەستى بىنېنى بالول
رۇشت بۆ دەشت، كاتى بالولى بىنى بەسەرى روت و پى
پەتى هەر الله الله يەتى و خەرىكى گىريانە، عەبدۇللە چوھ
پېشەوه سلاؤى كىدو ئەۋىش وەلامى سلاؤە كەى دايەوه
عەبدۇللە وتى:

-ئامۆڭگارىم بکە تالەم دونيا پېلەگوناھو تاوانە
سەركەشى نەكەم بەلكو بەھۆى پىرۇزى تۆھوھ واز
لەتاوانەكەن بەھىنەم.

بالول وتى:

-ئەي عەبدوللە خۆم سەرگەردان سەرگەشتەم،
چاوهپوانى چى لەمن ئەكەن، ئەگەر من عاقل بومايمە
خەلک بەشىت بانگيان نەدەكرىم، قىسىمى شىت چ
كارىگەرىيەكى ھەيە تا ئىيەي عاقل داواى ليېكەن.

عەبدوللە وتى:

-يا شىخ شىت ئاگاي لەكارى خۆيەتى و قىسىمى راست
لەشىتەوەيە. بالول بىيەنگ بۇ عەبدوللە دووبىارە تكاي
لىكىردى وەو كە تكا دەكەم نا ئۇمىيىم مەكە.

من بەھىوای تۆھەتۈرم:

ئەگەر كويىرىك لەسەر چالى دى

بىيەنگ دانىشى گوناھبار ئەبى!

من لەروى بىرپاى تەواوه هاتۇرم تا رىيگەم نىشان بىدەي

تۇش بىّدەنگ دانىشتۇرى؟

بالول وتى:

— ئەي عەبدوللا سەرەتا چوار بەلین بەمن بىدە كە
لەقسەي ئەم شىتە دەرنەچى، ئەوكات من
ئامۇرۇڭارىيەكتە كەم بىبىتە ھۆكاري رىزگار بىوونت. وتى:

— ئەو چوار مەرجى چىپىيە بلى تا بەلین بىدەم. بالول
وتى: — مەرجى يەكەم ئەوهىيە بەلین بىدە ئەو رۇذەي كە
تاوان ئەكەيت رۇزى خودا نەخۆيت. عەبدوللا وتى:

— ئەي رۇزى كى بىخۇم؟ بالول وتى:

— تۇپپىاوىتكى زىرى رۇزى خوداش ئەخۆيت و
لەفرمانىشى دەرنەچى؟ خۆت بېپىار بىدە رەولىيە؟
عەبدوللا وتى:

— جوانىت فەرمۇو رازىم. بالول وتى:

— مەرجى دووهەم ئەوهىيە ھەركات وىستت لەخودا ياخى
بى لەسەر زەۋى ئەو مەمىتە. عەبدوللا وتى:

— ئەمەيان لەيەكەم قورسەترە چۈن ھەممۇ جىتگايەك
ھىنى خودايە ئەي بۇ كۈئى بېرۇم؟ بالول وتى:

دەرى شەرم بکە كە رقزىت ھىنى خودايىه و ئەوهى
لەسەرى ئەزىت ھەر ھى خودايىه كەچى گۈپىرايەلى
فەرمانە كانى نابىت. پاشان وتى:

— مەرجى سىيەم چىيە؟ بالول وتى:

— مەرجى سىيەم ئەوهى ئەگەر ويستت تاوانىك ئەنجام
بىدەي ھەولبىدە خۆت بشارىتەوە تا خودا نەتبىنېت،
ئەوكات ھەرچىت پى خۆشە بىكە. عەبدوللە وتى:

— ئەمەيان لەھەموويان قورسەرە چونكە خودا لەھەموو
جىكايمەك ھەيە و ھەمووشتى ئەبىنى، چىن ئەتوانم خۆمى
لى بشارمەوە. بالول وتى:

— تۆ پىاوايىكى ژىرى كاتى ئەزانى كە خودابىنەرو
بىسىر خاوهنى ھەموو جىڭايمەكە، كەواتە ئەبى شەرم
بکەي كاتى ئەزانى كە ئەو خاونى ھەموو جىڭايمەكە و
توانى بەسەر ھەموو شتىكدا ھەيە و ھەموو شتىك ئەبىنى،
ئىدى بۆچى لەفەرمانى ياخى ئەبى، لەگەل ئەوهشدا خۆت
بەبەندەي خودا ئەزانى، لەگەل ئەوهشدا خودا خۆى
فەرمويەتى: (گۇومانتان لەوە نەبى كە خودا ئاگاي
لەزولمى زالمان نەبى) عەبدوللە وتى:

- راسته کهیت، مهرجی چواره مم پی بلی. بالوں و تی:

ـمهرجى چواره م ئوهىه كاتى كەفرىشتهى مەرك
هاتە لات تا گيانىت بکىشى، ئەوكات داواى ليپكە كەوا
مۆلھەتت بىدات تا سەردانى خزمەكانىت بکەيت و داواى
گەردن ئازادىيان ليپكەيت و تۆيىشوى كۆتايت مەلگرى و
ئەوكات گيانىت بکىشى:

عه بدوللا وتي:

—ئەم مەرجەش لەھەموو گرانتە كەى فريشتهى مەرك
مۆلەت بە مرۆغ ئەدات. بالولۇنى:

نهایی پیاوی عاقل تو نه و هش ده زانی کاتی مهرگ هات
ئیدی موله تیک نامیتني، ناتوانی به هیچ جوریک لە خوتی
دورو بخه یته وه ته نانه ت بق چرکه يه کيش، هروه کوو
خودای گه و هره ش نه فه رمویت: (کاتی ژیانیانی کوتایی
دیت نه ساتیک پیش نه که وی نه دوا نه که وی) که واته نه
عه بدولللا قسه لەم شیتە و هرگره و لە خه وی بى ئاگایی
بە ئاگا بىزره وه.

واز له غرورو نه فامی بیتنه، له بیری ئاخیره تدا به، کاتئ رىگە يەكى دوو درىئەت لە بەردە مدايە لەم تەمەنە كورتەت

تۆيشو كۆبکەرەوە، كارى ئەمپۇت مەسپىئە بەسبەى،
لەوانەبە سبەى نەيەت بۆت، ھەر ئىستا ھەولبىدە
تۆيشو خۇت ھەلگرى، سبەى لەۋى پەشىمانى دادى
كەس نادات. عەبدوللە كاتى گۈئ لەم قسانەبۇو سەرى
شور كىردىبوهە، بالول فەرمۇى:

— عەبدوللە تۆ داوات لەمنى شىيت كرد كە ئامۇزگارىيەكت
بىم، بەكەللىكى ئاخىرەتت بى، ئەى بۆچى سەرت شور
كردۇتەوە؟ لەرۇزى پەسلان بەتوندى پرسىيات لى ئەكىتىت
ئەى چى وەلام ئەدەيتەوە؟ كەر ئەمپۇت كارى ئەم دونىيات
بەپاكى بەپىوه بچى، سبەى بەئارامى وەلام ئەدەيتەوە.
عەبدوللە وتنى:

— يَا شىيخ قىسىم كانى تۆم بەگىان و دل بىست و
مەرجە كانىشىم قبولە، داوات لىتەكەم بەھىلى بىمە موريدت.
بالول وتنى:

— ئەى عەبدوللە مەرۇظ ئەبى ھەرچى بىكەت لەژىر
فەرمانى بەدىھىنەريدا بى، ھەرچى ئەللى و ھەرچى ئەكەت
بەفەرمانى ئە و بىت.

— پهندو نامزگاری به کانی بالولی دانا —

چوونه گه رماوی بالول و هارون

رۇذى خوليفه له گەل بالولدا چوون بىز حەمام، لەریگا
خەلیفه بە گالىتە وە بە بالولى وەتى:

ئەگەر من بەندە بومايىھ چەندىم ئەكىد؟

بالول وەتى: پەنجا دينار.

خەلیفه تورپ بۇ وەتى:

شىتە تەنیا كەواكەى بەرم بايى پەنجا دينارە.

بالول وەتى:

ئا خەمنىش تەنها نرخى كەواكەم وەت، ئەگىنا خەلیفه
مېچ نرخىتىكى نىيە.

بالول و قازى

ئەگىپنە وە پىاۋىڭ مەبەستى حەجى بۇو، چۈن مندالى
وردى ھەبۇو ھەزار دينارى زىپرى بىردى لای قازى و
بەئامادە بۇنى راوىيەكارانى قازى پارەكەى دايى دەست
قازى و وەتى:

— يَا ئەمە پارەيە لای تو بى من ئەچم بىز حەج ئەگەر

تەمەنم تەواو بىوو نەگەرەمەوە ئەوا تۆئەم پارەيە بۇ
مندالەكانم خەرج بىكە، ئەگەر كەرەشەمەوە ئەوا لىيت وەر
ئەگرمەوە.

كاتىّ پارەكەى دا بەقازى و چۈو بۇ حەج قەدەرى خوا
وابۇ نەگەرەپايەوە كۆچى دوايسى كرد، كاتىّ مندالەكانى
پىكەيشتن و گەورە بىوون چۈونە لاي قازى و داوا
پارەكەى باوکىيان كرد. قازى وتى:

—لە ئىررۇشىنايى وەسىتەكەى باوكتان من ئەبى
ھەرچى خۆم پىيم خۆشىپىتىان بىدەم. لە بەرئەوە من
سەد دينارتان ئەدەمى. ئەوانىش ھاوارىيان دېزى ئەم
ستەمه كردو نارەزايىان دەرىپى.

قازى كەسانىڭ كە كاتىّ باوکىيان پارەكەى لاي ئەم
دانابۇ ئامادەبۇون بانگ كردو پىيانى وت:

—ئايا ئىۋە شاھىدى ئەدەن كە باوکى ئەم مندالانە
كاتىّ بۇ حەج ئەچۈو ھەزار دينارى زىپى لاي من دانا تا
كاتىّ مندالەكانى گەورە بىوون ھەرچى پىيم خۆش بىت
بىاندەمى؟

ھەمووان وتىيان:

— بهلی شاهیدی ئەدەین.

قازی وتى:

— دەی ئىستا من زياتر لە سەد دينار زياترتان نادەمى، ئەو
داماوانە هانايىان بۇ ھەركەس ئەبرەد، نەياندە توانى
كارىكىان بۇ بکەن و ھچىان لە دەست نە دەھات بۇ ئەو
فيئەلى قازى. تا بالولىيان دۆزىيە وە بىدىان بۇ لای قازى و

بە قازى وتى:

— بۇچى ھەقى ئەمانە نادەيتە وە؟

قازى وتى:

— باوكىيان وە سىتى كردۇھ كە ھەرچى خۆم پىمەخۇش
بىياندەمى. بالولۇ وتى:

— ئەى قازى وە كو خۆت ئەلىي لە سەر وە سىتى باوكىيان
سەد ديناريان ئە دەيتى، بەلام پىويىستە نۆسەد ديناريان
بە دەيتى چونكە نۆسەد دينارت بۇ خۆت ئەۋى ئە ويش
و توپەتى ھەرچىت بۇ خۆت ويست، كەواتە تۆ دەبى نۆسەد
ديناريان بە دەيتى. قازى ناچار بۇ نۆسەد ديناريان
بداتى.

پرسىيارى هارون لە بالول دەربارەي شەمراپ

ئەگىزىنە وە رۇذى بالول چۈو بۇ لاي مارون لە وکاتەدا
خەرىكى نۆشىنى شەراب بۇو، بۇ ئەوهى حەرامى
شەكەي بشارىتە وە لە بالولى پرسى:

- ئایا خواردىنى ترى حەرامە؟ بالول وەلامى داوه:
نەخىر. خەلېفە پرسى:

- ئەي خواردىنى: ئاوى؟ بالول وتنى:

- نەخىر. خەلېفە وتنى: ئەي ئەگەر ھەركاميان چەند
رۇذى لە بەر خۆر بىيىتە وە حەرامە؟ بالول دىسان وتنى:
نەخىر. خەلېفە وتنى:

- ئەي بۇچى كاتى ئەو ئاوى ترى ماويەك لە بەر ھەتاو
بىيىتە وە حەرام ئەبى؟ بالول وتنى: ئەگەر ھەندى گلن
بىدەن بە سەرتا ئازارى ھەيە؟ خەلېفە وتنى: نەخىر. بالول
وتنى: ئەي ئەگەر ئاوىما پىا بىكەن؟ خەلېفە دىسان وتنى
نەخىر. بالول وتنى: ئەي ئەگەر ئاو گلەكە تىكەل بىرى
خشتىلى دروست بىكىت و ماوهىك لە بەر ھەتاو دابىرى
پاشان بىكىشىن بە سەرى مەرقىدا؟ خەلېفە وتنى: بەلى
ئازارى پى ئەگەيەنى و سەرى ئەشكىنى.

بەلول و تى: هەرچون بەئېكەل كىرىدى ناو و گل و دادانى
لەبەر خۇر سەرى مەزۇل ئەشكىنى، ناواش ئېكەل كىرىدى
ناو و تى و دانانى لەبەر هەتاو خرابىيەك دېنیتە ئاراوه
كە شەرع حەرامى كىردو، چونكە بەخواردى ئەو پىسىپ
زىمانى زۇر بەمەزۇقايدەتى ئەگەپەنى، خەلەپە لەر وەلامە
لۇزۇتكىپە سەرى سورماو فەرمانىدا شەرابەكە بېزىن.

بەلول و فېز كۈدەن يەكى لەدۆستان

ئەكىپەنەوە كەسىك كەرىك دېنیت بۇ حاكمى كوفە.
ئامادەبۇوان مەمووان كەوتىپە پىامەلدانى كەرەكە،
تەنانەت يەكىك بۇ گالىتە كىرىدىن و تى:
ـمن ئامادەم ئەم كەرە فېزى خويىندىن بىڭەم.

حاكم بەبىستىنى ئەو قىسىمە زۇر تورەبۇو بەو پىاوهى
و تەكەن ئەو قىسىمە كىرد؛ ئەگەر تۆز توانىت ئەو كەرە
فېزى خويىندىن بىكەي پاداشتېكى كەورەت ئەدەمى، ئەگەر
ئەشت توانى فەرمان ئەدەم بىتكۈژىن، پىاوهكە لەقىسەكەى
خىزى پەشىمان بۇو، بەلام چارى ئەبۇو، داواى كىرد دە رىڭىز
مۇلەتى پى بدات تا بەوكارە مەستىت.

پىاوهكە كەرەكەى بىدو داماو و سەرگەردا ئەيدەزانى

سەر ئەنجامى كارەكەي بەرەو كوي ئەچىت، كەرەكەي
لەمالەوە بەجى هېيشت و هاتە دەرەوە، لەناو رىگا چاوى
بەبالۇل كەوت، چۈون پىيىشتىر يەكتريان ئەناسى مەموو
رۇوداوهكەي نىّوان خۆى و حاكمى بۆ گىپايىھەوە داواى
لەبالۇل كەرد يارمەتى بىدات. بالۇل وتى:

خەم مەخۇ دەرمانى ئە و دەردى بەدەستى منه،
فەرمانت پى ئەدەم مەركارىك وتم جى بەجى بکە.

پاشان فەرمانى پىدا رۇزىك خواردىن بەكەرەكەي نەدات
پاشان جۆى بۆ بخاتە ناو كتىبىك و بىخاتە نىّوان
پەپەكانى، چۈون كەرەكە بىرسى ئەبى يەك يەك پەپەكان
مەل ئەداتەوە بەدواى جۆكەدا، ئەم كارەش رۇزانە
دووبىارە بکەرەوە، رۇزى دەيەمېش مېچ مەدە بەكەرەكەو
لەرۇزى يازدەيەمدا كاتى كەرەكە ئەبەيتەوە بۆ لاي حاكم
ئەو كتىبە لەگەل خوت بېو لەبەردەم حاكم نىشانى
كەرەكەي بده، پياوهكەش بەو جۆرە بالۇل فەرمانى
پىتكەربۇو كارەكانى جى بەجى كەرەكەش بەو كۆشكى حاكم،
كتىبەكەي نىشانى كەرەكە دا، چۈون كەرەكە بىرسى بۇو
رۇزانەش فىئر بۇوبۇو يەك يەك پەپەكانى مەلدايىھەوە كاتى

گەيشتە پەرەي كۆتايى و بىنى جۆى تىا نى، دەستىكىدە
زەپە زەپ، ئامادە بۇوان و حاكم لە و سپە تى نەدە گەيشتن،
ھەرگىز بىروايىان نەدە كرد كە كەرە كە بىتوانى بخويىنېتە وە،
ھەمووان لەوكارە سەريان سورپما، ناچار حاكم وە فاي
بەبەلىّنە كە خۆى كردو پاداشتىكى باشى دايە.

باللۇل و پياوىكى گەرۇك

ئەگىرپە وە كە باللۇل سكە يە كى ئالتونى بەدەستە وە بۇو،
يارى پى ئە كرد.

پياوىكى گەرۇك كە بىستبۇوى باللۇل پياوىكى شىتە هاتە
پىشە وە و تى:

ئەگەر ئە و سكە يە بە من بەدەي من دە سكە ئەدەمە
بە تۆ ! !

باللۇل كاتى سكە كانى لەناو دەستىدا بىنى زانى گران
بەها نى يە و تى:

ئەگەر تۆ سى جار وە كەر بزەپىنى. كابرا رازى بۇو
وە كەر زەپاندى.

باللۇل و تى:

نۇرباشە تۆ كە بە و كەرىيەتىيە خۆتە وە ئە زانى ئە و

سکه‌ی بدهست منه وه یه ئالتونه، من نه زانم سکه کانی تو
مسه؟ پیاوەکە کاتى قىسە کانی بالولى بىست سەرى
شورىكىردو روشت.

پرسىارگىرن لە بالول دەربارەي حەزەرتى لوت

پرسىاريان لە بالول كرد كە وا لوت پىغەمبەر،
پىغەمبەرى چ نەتەوه یەك بۇوه؟
بالول وتى:

— بەناوه كەيدا ديارە، ديارە پىغەمبەرى (ئەلوات) بۇو
(واتە نەتەوهى نىريان) وتيان چىن نەۋىرى بەرامبەر
بەپىغەمبەرى خودا وا ئەلتى؟ بالول وتى: — بەپىغەمبەر
خۆى نالىم بەنەتەوه كەى ئەلىم و درۆشم نەكردۇوه.

پرسىاري پىاوىتك لە بالول دەربارەي شەيتان

ئەگىرنه وھ پىاوىكە ناشىرين و بەد رەوشت پرسىاري
لە بالول كرد كە زۇرم پى خوشە شەيتان بىيىنم چىن
ئەتوانم؟ بالول وتى:

— لە مالەوھ ئاوىتنەتان نىھ تەماشاي بکە شەيتان
ئەبىنى.

چوونه راوى هارون و بالول

رۇزى خەلیفە هارون و كۆمەلىك لە دەربارىيان چوو
بۇون بۇ راو، بالولىان لەگەلدا بۇو. لەكتى راوكىدىن
ئاسكىك دەركەوت، خەلیفە تىرىكى تى گرت، بەلام نەي
پىكىا. بالول وتى: دەست خوش. خەلیفە تورە بۇو، وتى:
گالىتم پى ئەكەى؟ بالول وتى: ئافەرينى من بۇ
ئاسكەكە بۇونەك بۇ تو.

چوونه گەرمماوى بالول

رۇزى بالول چوو بۇ گەرماؤ، بەلام بەھېچ جۇرىك
نەهاتن بەدەورىداو خزمەتى باشىيان پېشکەش نەكىد،
كاتى لەگەرمماو ھاتە دەركىسى پارەي دەرهەنناو دە
دینارى دا بەشاڭرىدو وەستاكان. ئەوانىش كاتى ئەمەيان
بىنى لەكردەوەي خۆيان زۇر پەشيمان بۇون كە بۆچى
بەجوانى خزمەتى ئەو پىاوه مىھەبانەيان نەكىد.

بالول رۇزىكى دىكە دىسان چووهو بۇ گەرمماوهك،
بەلام ئەم جارەيان ھەمو شاڭرەكان بەدەورىدا
ھەلەسۈپان و خزمەتىان ئەكىد، ھەمووان پېشىپكىيان
نەكىد بۇ باشتى خزمەتكىدىنى.

کاتى بالول هاتە دەر دەستى بىد كىسى دەرهىتىا
تەنها يەك دينارى دا بەشاگىدو وەستا. ئەوانىش زۆر
سەريان سورپماو هوڭكارە كەيان لە بالول پرسى؟ ئەويش
لەوەلامدا وتى: ئەو رۆزە كە هاتم پارەي ئەمرۆم پىدان و
ئەمرۆش پارەي ئەو رۆزەم دا پىستان، تا فيرى ئەدەب و
رەوهەشتىان بىم و بىزانن لەگەل خەل چۆن رەفتار
ئەكەن.

بالول و خزمەتكار

ئەگىرنەوە كە يەكىك لە خزمەتكارە كانى ھارۇن
ماستى خواردبوو، ماستەكە بەدەمەيەوە دىيار بىوو. بالول
پرسىيارى ليىكىد:

— ئەوە چىت خواردوه؟ خزمەتكار بى گالىتكىدىن وتى:

— كۆترم خواردوه. بالول وتى:

— پىش ئەوەي قىسىبىكەي خۆم زانيم كەوا كۆترت
خواردوه. كابرا سەرى سورپماو وتى:

— چۆنت زانى؟ بالول وتى:

— ئاخىر كەمىك رىقنه بەدەمتەوە يە.

بالول و خاوهن حساب

ئەگىرپەوە كەوا بالولى دانا رېشتىبوو بىز بەصرە،
چونكى له و شارەدا كەسى نەدەناسى ئۇوردىكى بەكىرى
گرت، بەلام ئەو ئۇورە نۇر كىن و داپزاو بىوولەكۈن و
كەله بەركانىيە وە با ئەھاتە ئۇورەودو، دارەكانى ئاۋباران
دايرىزىندبۇو، بۆيە بالول چوو بىز لاي خاوهن مال و وتى:

— ئەو خانوھى تۆ داوتە بەمن نۇر ترسناكە و لەبر
نۇرى كۈن و كەله بەر با لەھەمۇ لايەكە وە دېتە ئۇورەوە.
خاوهن مال كە سېتكى گالتە باز بىوولەلەلامى بالولدا
وتى:

— عەيىي نىيە، مەلبەت ئەزانى تەواوى بونەوەرەكان
شوكرانە بىزىرى خودا دەكەن ئەو دەنگە دەنگى سوپاس
و ستايىشى خودايە.

بالول وتى:

— راستە بەلام چونكە سوپاس و ستايىشى
بونەوەرەكان بەسۈزدە كۆتايمى دېت، ترسى من لەوەدلە
كەوا خانەوەكەش بەسۈزدە كۆتايمى پىي بېتتىت.

بالول و كتىبى فەلسەفە

ئەكىرەن وە كەوا رۆزىك بالول رۆشت بۇ مزگەوت، چۈن
ئەو رۆزە جەڭن بۇو خەتكىكى زقد لە مزگەوت ئامادە
بۇون، بالول كاتى ويستى بچىتە ژورەوە پىلاويكى زقى
بىنى و چونكە جارى پىشتر پىلاوه كانى دىزابۇو، ترسا
ئە مجارەش بىزرى يان بگۇرپىرى. لە بەرئەوە پىچاى
لە دەستە سېرىكەوە لە ژىرىباليدا شاردىيەوە، ھەركە چوھە
ژورەوە لە گۆشەيە كەدا دانىشت. كابرايەك كاتى بىنى ھاتە
ژورەوە دانىشت، شتەكەى بن بالى بىنى، چوھە لايەوە
پىّى وە:

-وابزانم كتىبىكى كەورەت لە بن بالدىيە، ئە توانى بلېت
ج كتىبىكە؟ بالول وە لامى داوە:

-كتىبى فەلسەفەيە، كابرا وتى:

-لە كام كتىبىخانەت كېرىۋە؟ بالول وتى:

-لە پىلاو فرۇشىك كېرىۋە.

بالول و داروغە

ئەكىپنەوه كەوا داروغەي بەغداد لەناو كۆمەلىك كەسدا
پېرو پاڭنەدەي ئەوهى ئەكرد، كەوا تا ئىستا كەس
نەيتوانىيە فىيلى لېيکات. بالول لەناو خەلکە كەدا بۇو
بەداروغەي وت:

— فييل كىردىن لەتۆ كارىكى ئاسانە، بەلام ئەوه ناھىيىنى
پياو كارى خۆى بۆ بوهستىيىنى.

داروغە وتى:

— تۆ ئەوه نىت فييل لەمن بىكەي بۆچى قىسى و
ئەكەي؟ بالول وتى:

— بەداخەوه ئىستا كارىكى زۇرمۇم ھەيە ئەكىنا ھەر
ئىستا فييلم لى ئەكردى. داروغە وتى:

— ئامادەي بىرقى كارەكەت ئەنجام بىدەيت و
بىگەرىتەوه. بالول وتى:

— بەلى بەلام بەو مەرجەي لىرەدا چاوه بوان بىت، تا
ئەپۇرمۇم و بەزۈويى ئەكەپىمەوه.

پاشان بالول روشت و نەگەپايەوه، داروغە دواي دوو
سەعات تىڭەيشت و نۇد تورە بۇو قىپاندى و وتى:

ئەمە يەكەمین جارە كەوا ئەو شىتە فيلەم لېپكەت
ئەوه چەندىن كاڭزىمىرىھ منى لىرەدا چاوهپوان كردۇوه
وەستاندوھ.

دادوهرى بالول

ئەگىرنىھوھ عەرەبىكى دەشتەكى فەقيرەتە بەغداد و
چۈن رىڭەكەى بەبەر دوکانىكى خۆراكىدا بۇو حەزى
لەبۇنى خۆراكەكە ئەكرد، لەبەر ئەوهى پارەى نەبۇونانى
وشك كە لەتۈيىشەبەرەكەيدا ھەبۇو دەر ئەھىنەو ئەيختە
سەرەلەمى مەنجەلەكەو كە نەرم ئەبۇوه ئەيخوارد.

چىشتلىنەر وەستا تا نانەكەى ئەو تەواو بۇو پاشان
كاتى وىستى بپوات يەخەى كابراى گرت و داواى پارەى
لىكىدو بۇو بەشەپيان، وا رىكەوت بالول بەويىدا تىپەپى،
كابراى عەرەب داواى لىكىرد دادوهرييان بكتات. بالول
لەچىشتلىنەرەكەى پرسى:

ئەم كابرايە لەچىشتەكەى تۆى خواردوھ؟ كابرا وتى:

— نەخىر بەلام ھەلم بۇنى سەر مەنچەلەكەي خواردوه.

بالول بەكابراي وت:

— باش گويىگە پاشان كيسە پارەكەي راوه شاندن و
پارەيەكى دەرهىنداو نىشانى كابراي داو خستىيە سەر
زەوي و پاشان ھەلىگرتەوە بەكابراي وت:

— دەنكى پارەكە ھەلگە. كابرا بەسەر سورپمانەوە

وتى:

— ئەمە چ جۆرە پارە دانىكە. بالول وتكى:

— زۆر دادپەرودانەيە، كەسىك كە ھەلم و بۇنى چىشت
بفرۇشى ئېبىت لە بەرامبەردا دەنكى پارە وەر بىرىت.

بالول و گەشتىار

ئەكىپنەوە يەكى لەكەشتىارانى بىيانى هاتە بەغداو
رۇشتە دەربىارى خەليفە هارونە رەشيد، ھەركە كەيشتە
خزمەتى خەليفە چەند پرسىيارىكى لە وزيرەكان كرد،
بەلام كەسيان نەيانتوانى وەلامى پرسىيارەكانى بىدەنەوە.

خەليفە زۇرتۇرە بۇو بە وزيرەكانى وتكى:

-نەگەر وەلامى پرسىارەكانى ئەو پىاوه نەدەنەوە
ئەواھەمۇ سەروھەت و سامانتان زەوت ئەكەم.

ئامادە بوان بىست و چوار كاتژمېر مۆلەتىيان خواست،
خەليفە مۆلەتىدان، يەكىكىان وتنى:

-من واي بەباش ئەزانم بىرقىن بۇ لاي بالول جە
لەبالول كەسى تر ناتوانى وەلامى پرسىارەكانى ئەو كابرا
گەپۈكە بىاتەوە. چون بەشويىن بالولدا، بالول رازىبىوو
وەلامى پرسىارەكانى كابرا بىاتەوە. بەيانى ئەو رىۋە كە
بىيار بۇو بەئامادەيى خەليفە وەلامى پرسىارەكانى كابرا
بىدەنەوە، هەمۇوان كۆبۈنەوە بەكابراى گەشتىارى وتنى:

-ئىستا هەر پرسىاريكت هەيە بىكە ئامادەم وەلامت
بىدەنەوە.

كابرا بەعاساكەي بازنى يەكى كىشاو بالولىش
بەعاساكەي مەيلكى لەناوە راستى بازنى كەدا كىشا، پاشان
كابرا بازنى يەكى دىكەي كىشاو بالول ئەمجارە كردى
بەچوار بەشەوە بەدەست ئامازەي بۇ بەشىك كردو وتنى:

-ئەو بەشىكى وشكى و سى بەشى ئاو. كابرا زانى
بالول لەپرسىارەكە گەيشتوھە وەلامەكەي زانىوھە پاشان

جو مُوهی لە بەردەم خەلیفەو زاناكاندا سوپاسى بالول
بىكاش، پېشقى دەستقى خستە سەر زەۋى و پەنجەكانى
بەرەو ئاسمان بەرزىرىدەوە.

بالول قۇزە كىردارى نىشان دا يانى پەنجەكانى نايە
زەۋى و دەستقى بەرەو ئاسمان گرت، كابراي گەشتىار بىئى
مەندازە مُوهى ھەلناو بە خەلیفەي وەت:

ـ سەبۈمىن وەھا زانايەك ئەبى زۆر شانازى بکەيت.

خەلیفە پرسى:

ـ من لەم پرسىيارو وەلامە نەگەيشتم. كابرا وتنى:

ـ من سەوه تا بازىئە كم كېشاو مەبەستم نىشان دانى
كۈرەي زەۋى بۇو مۇ تىڭەيشت و كردى بەدوو بەشەوە
بەھوھەش مىش تىڭەيان كە بىرواي بەخېزى زەۋى ھەيەو بەو
ھېلەش نىشانەي ھېلى كەمەرىس بۇو واتە خەتنى ئىستىيوا
بو جىزۋەش زەۋى كىرد بەدوو بەشەوە باكورو باشور.
پاشان بازىئەي دووه مەم كېشا ئەويىشى كىرد بەچوار
بەشەوە بەھەمنى وەت كەوا زەۋى بەشىڭى وشكانيەو سىئى
بەشى ئاوا، سېئىھەميش كە من بەرى دەستم خستە سەر
زەۋى و پەنجەكانىم بەرەو ئاسمان بەرزىرىدەوە، مەبەستى

من بونی هه مهو بونه رو دارو دره خت و سه وزی و شته کان،
ئه ویش که دژه کرداری نیشاندا که وا په نجه کانی خسته
سهر زه و دهستی بق ئاسمان به مکارهی به منی و ت که
به همی خورو باران و مانگ که له ئاسمانه و هوه داده به زنه
سهر زه و بونه و هرانهی تۆ ئاماژهت پیّدا ئه توانن
بزین، که واته ئاوا زانایه ک پیویسته پیادا هه لبدریت و
سوپاس بکریت.

ئامادە بوانىش لە حازر جوابى بالول سەريان سورماو سوپاسى خوادايان كرد لە رزگار بۇنىان لە تورھىي خەليفە مەروھا سوپاسى بالولىشيان كرد.

بالول و دهم بهستنی هه مووان

ئەگىرپەنە بازركانىك كە لەهندستانە وە كالاى ئەھىناو
لەبەغداد ئەيفرۆشت، لەكاتى كەشته يە كەيدا لەناو رىڭا
مايە وە لەيەكىك كاروانسەرا كان مايە وە بۇ نانى ئىوارە
خواردىنىكى داوا كىرد. خزمەتچى مىرىشكىكى كوللاوو چەن
ھىلکەيەكى بۇھىنا، بەيانى كاتى كاروان ئەپرۆشت
خاوهنى كاروانسەرا بۇ كارىك چوبۇھ دەرو كابراتى بازركان

نەيتوانى پارەي خواردىنەكەي بىدات، لە بەرئەوهى
كاروانكە بەپىدەكەوت ناچاربىوو لەگەل كاروان بىروات.

پاش سالىك كە رىگەي كەوتەوه ئەو كارونسەرايە
ديسان نانىكى ئىوارەي لەھەمان كەس داواكىدەوهو،
ھەروەك سالى پىيو مريشكىكى كولاؤو چەند دانە ھىلکەي
بۇ هيىنا كاتى رەۋۇ بوھوه ويسىتى بىروات بەكابراي وت:

— من ژەمېكى ترى وەكۆ ئەمەي ئەمشەوت قەرزازم ھى
سالى پار حسابى ھەردۈوكىيان بىكە با پارەكەت بىدەمى:

كابرا پاش چەن خولەكتىكى هيىنان و بىردىن و ژماردىن،
داواي لە بازركان كرد ھەزار دينارى بىداتى پىشى وت بۇيە
خىرا پىيم نەوتى تا زولمت لى نەكەم و زىر بە ويىزدان بىم.

كابراي بازركان بە بىستنى ھەزار دينار بۇ دوو ژەم نان
خواردىن شىتتى بىوو. بە كابراي وت:

— وابزانم تۆ شىتتى بۇ دوو مريشك و چەند ھىلکەيەك
ھەزار دينار داوا ئەكەي؟ كابرا وتى:

— وەلامېكى سەيرت دايە وە دواي ئەو ھەموو
بە ويىزدانىيەي من بە خەرجم داو نەمويىست بە هېيج جۇرى

زولمت لیتکم که چی تو به شیتم ناوئه به بیت؟ بازرگان
و تی:

سوپاسته که م به لام بو هزار دینارت بدھمنی له باتی
چی و چی قه رزارم؟ کابرا و تی:

که میک ورد بیر بکه ره و بزانه من بی ویژانیم
نه کرد و، ئاخر تو سالی پار مریشكیک و شەش ھیلکەت
خواردوه، تا ئىستا ئە و مریشكە چەن ھیلکەی ئە کرد
ئىستا ئە و ھیلکانه بوبونه چەندین جووچکە و
جووچکە کانیش دیسان بوبونه مریشك و دیسان ھیلکەی
دیکەیان ئە کرد بهم حساباتە من ئىستا خاوهنى دەیان
ھزار مریشك و ھیلکە بیوم ئىستا تو بو هزار دینار ئەلى
زوره و من به شیت ئە زانی، لم دەنگە دەنگە مەمو
کاروانە کە بە ئاگا ماتن و مەرچیان کرد نەیانتوانی
کېشە کەیان بو چارە سەر بکەن، سەر ئەنچام بپیاریاندا
بېقۇن بو لای کویخا گەپەك بەلكو ئە و کېشە کەیان بو
چارە سەر بکات.

کاتى کویخا مات و شتە کەیان بو رون کرد و و ھەقى دا
بە خاوهنى کاروان سەراو بە بازرگانى و تى:

— ههق لای ئوه تو ئه بی ههزار دیناره کهی بدھیتی.
بازرگانی بیچاره نهیده زانی چى بکات و هاوار بۆ کى
ببات، لەناو گەشتیاره کاندا يەکیان بالولی ئەناسى و
ئەیزانى ئەم کیشە يە تەنها بەو چاره سەر ئەکرى. رویکرده
خەلکەکە ووتى:

— لیئرەوه تا بەغداد دوور نىه من ئەپق قازيتان
لەشارى بەغداد بۆ دېنم، هەمووان رازىبۇون، پياوه کە
سوارى ھىستىرەك بۇو بەدوای بالولدا رۆشت و کاتى
پرسىارى بالولى كرد لە مزگەوتىك دۆزىيە وە روداوه کەی
بۆ كىپايە وە.

بالول لەگەل ئە و پياوه دا سوار بۇو مات بۆ
كارونسەراکە، هەركە لەكاروانسەرا نزىكبوونە وە دابەزى و
بەپياوه کەی وە:

— تو بىرقەوه بۆ كاروانسەراکە وە پىيان بلى قازى تا
نيو كاتژمیرى دىكە ئەگات. كابرا بەو جۆره رەفتارى كرد
كە بالول پىيى وە، هەمووان دەقىقە ژمیرىان ئەكىد بۇو
بەنيو سەعات قازى نەمات بۇو بەسەعاتى هەرنەمات
دوواى تىپەپبۇونى سەعات و نيوىك لەكتى خۆى سەرو
كەللەي قازى دەركەوت، خەلکەکە لەبەر رىزى قازى

لهجتگهی خویان ههستان و بالول خیرالله سره زهی
دانیشت و وقتی:

ـ هلبهت سه بارهت به کیشهی نیوان خاوهنه
کاروانسرا و بازرگان ئاگادارم به لام زور داوای لى بووردن
ئەکەم بۆ درەنگ گەيشتنم پەيمانم دابوو دواي نيو سەعات
بکەم بەلام سەعات و نیویك دوا كەوتم، هلبهت عوزرم
بهجتیه چونکە من جگە لەداده وەرى کارى كشت و کالى
ئەکەم لەوکاتە كە پەيمانم دابوو بىم وەرزىرەكان خەرىكى
کولاندى تقوى گەنم و وەشاندىن بۇون منىش زانىم ئەگەر
ئەوکاتە بھاتمايە و سەعاتى گەنمەكەم دوا كەوتايە
بەرمەمى ئەوان باش ئەبۇو من دوا ئەكەوتم، منىش
تقوەكەم کولاندو چاندە تا لەوان دوا نەكەوم، بۆيە لاي
ئېوە ئەو سەعاتە دوا كەوتم.

کويخاو ئامادە بۇوان و تيان:

ـ بەخوا قازىيەكى كەرە ئاخىر گەنمى کولاؤ چۆن
ئەكىرى بەتقو ئەچىندرىت؟ بالول وقتى:

— بهلاتانه وە سەير نەبىت ئاخى لەشارىك كە مريشكى
كولاؤ هيڭلە بکات ئەبىن گەنمى كولاؤ يش بچىنرىت و سەوز
ببىت.

لەم وەلام دەمبىتەمى بالولۇن ھەموو ئامادە بوان سەريان
سۈرمەو كويىخا روپىركەدە كابراى خاوهنى كاروان سەراو وتنى:
— قازى دادپەروھرىيە كى باشى كرد چونكە مريشكى
كولاؤ هيڭلە ناكات.

سەر ئەنجام پارەى پىيىستى ھەردۇو ژەمەكەيان دا
بەكابراو كىشە كە چارە سەر كراو ھەردۇو لا دەستىيان
كرده ملى يەك و چون بەلايى كارى خۆيانه وە.

بالولۇن و داروغە

ئەللىن دوو ماو مال ئەبىتە شەپىان و هاتنە لاي
داروغە. داروغە مۆكاري شەپەكەيانى پرسى؟
ھەردۇوكىيان ئەيان وەت لاشەى ئەو سەگەى لەكۆلانەكە
تۆپىوه لەمالى ئەوەوە نزىكە ئەبىن ئەو فېرەى بىدات. وَا
رىيکەوت بالولىش لەوى ئامادە بىوو. داروغە لەبالولى
پرسى:

— راي تۇ سەبارەت بەو كىشە چىيە؟ بالولۇن وتنى:

— کولان مولکی گشته په یوهندی به هیچیانه وه نیه
پیویسته داروغه فه رمان برات لای بهن.

هه لبزاردنی بالول بُو داوه‌ری

هه ندیک ئه یانوت بالول شیتە و شیتى ئه و ده نگۆی

دابوه وه .

هارون بُو دهست نیشانکردنی قازی له گەل کە سەکانی
دهورو بەری راویزی کرد کە چ کە سیک دهست نیشان کەن
بیتە قازی ئه وانیش بالولی برای هارونیان دهست نیشان
کرد. پاشان خه لیفه بالولی بانگکرد و داوای لیکرد له کاری
خه لافه تدا هاوكاری بکات، دادوه‌ری شاری به غداد بگریتە
ئه ستّ.

بالول وەلامی داوه :

— من توانای وەما کاریکم نیه و ناتوانم ئه و کاره
وەرگرم. هارون وتى :

— هه موو وە زیران پیاو ما قولان تویان دهست نیشان
کردوه، جگه له تۆ به کەسى تر رازی نین. بالول وتى :

— پەنا بەخودا من خۆم لەھەمۇ كەس باشتىر ئەناسىم
ئاھرى ئەگەر راستىگۈبم ناتوانم لەۋكارەدا بەردەوام بىم،
ئەگەر درۇزىن و رىياكارىش بىم ھەر بۇ ئەۋكارە نابىم.

خەلیفە وازى نەھىئىنا ھەرچەند باللۇ زىياتىر پىيداگىرى
ئەكىد كە نەيکات ھارون زىياتىر فشارى ئەخستە سەر.
باللۇ چونكە خەلیفە ئەناسى زانى دەست بەردار نابى،
ناچار وتى:

— ئەمېرىق مۇلۇتم بىدە تا بەجوانى بىر لەو باسە
بىكەمەوه.

باللۇ ئەو رۆزە بۇ مال گەپايەوه، ھەرچەند بىرى
كىدەوه ئەيزانى خەلیفە دەست بەردار نابى، لەدللى خويىدا
ئەيۇت ئەگەر ئەمېرىق رازى بىم ئەوا ئەبى قىامەتى خۆم
لەدەست بىدەم و دەست بەدونياوه بىگرم.

چارەيەكى نەدقىيەوه جىڭە لەوهى خۆى شىت بىكات،
بەيانى ئەو رۆزە سوارى دارىك بۇو بەناو شاردا ئەگەپا
وەكىو منال. بەھەركۈيىيەكدا تى ئەپەپى ئەيۇت:

— دووركەوەرەوه ئەگىنا ئەسپەكەم لەقتلى ئەدات.
ئەم باسە گەيشتەوه بەخەلیفە. خەلیفە وتى:

-بىالول بەوكارەي خۆى لەئىر بارى خەلافەت دەركىرد.

ھەوالپرسىنى بىالول لەلايەن حاكمەوه

ئەكىپنەوه كە رۆزىك حاكمى شار بەبىالولى وت:

-حالىت چۈنە ئايا خۇش حالى؟ بىالول وتى:

-تا كاتى رىاكارو درقىزىن و نەبم كارى موسىلمانان
نەگرمە دەست خۇشحالىم. حاكم وتى:

-ئەي نازانى ئەگەر لەنيوان موسىلماناندا دادبەروھەر بى
خۆى لەخۆيدا عىبادەتە؟ بىالول وتى:

-با بەلام خەليفە كە دەبوايە شويىن كە وتوى ئە و
بومايە، خۆى مەقى خەلافەتى نېھەو داگىرى كردوھ. حاكم
وتى:

-ئايا پىت خۇشە ھەميشە تەندروست بىت؟ بىالول
وتى:

-نە. لەبەر ئەوه ئەگەر ھەميشە تەندروست بىم و
لەخۆشىدا بىئىم حەزم لەدونياو مالى دونيا ئەبىن بىن ئاگا
ئەبىن لەقىامەت و مردىن. كەواتە خۇشى خوشبەختى
لەوهدا ئەبىن كە ھەميشە دەستى پارانەوەم

به رزکه مه و داوا له په روهرد گاربکه م بم به خشیت و سقزو
ره حمه تی خویم به سه ردا دابارینی و له گوناھه کانم خوش
ببی.

هاتنی بالول له گورستانه و پرسیار گردن لی

رقدی بالول له گورستانیکه وه ئه هات، لیيان پرسی:
— له کویوه دیت؟ بالول و تی:
— له لای کاروانیکه وه هاتم که له سه رئم زه و بیه نین.
پرسیان:
— ئهی پرسیارت لی نه کردن بۆ کوئ ئه چن. بالول و تی:
— به لی پرسیارم لی کردن ئه وانیش و تیان نیازی سەفریان
مهیه چاوه پوانی ئیمهن مەركات ئیمه گەیشتینه لایان
ئه وانیش ری ئه کهون.

گفتوگوی هارون و بالول دهرباره پاشه روز

مارون له بالولی پرسی:
— پاشه روزی ئیمه چون ئه بینیت؟ بالول و تی:

— لئيستاوه ئەتوانى جىڭكاي خوت له قيامەتدا بىينى
"انالابرار لفى نعيم و ان الفجار لفى جheim" واتا چاكەكاران
لەبەھەشت و خراپەكاران لەدقىزەخن. هارون گوتى:

— ئەي نزىكى من لەپىغەمبەر "د.خ" ھوھ چقۇن
ئەبىنيت؟ بالولۇنى:

— "ان نفح فى الصور فلا انساب بىنهم" واتە: كاتى كە
ئىسراپىل بەئىزىنى خوداى گەورە فوى بەنەفخا ئەكەت
ئىدى ھىچ نزىكىكە نامىنى، كەواتە خزمائىتى لەگەل
پىغەمبەر "د.خ" دا ھىچ سودىكت پى ناگەيەنى. هارون
پرسى:

— ئەي شەفاعةتى پىغەمبەر "د.خ" بۆ كۈنى ئەچىت؟
بالولۇنى:

— كەسىك كە زولم لە نەوهەكانى پىغەمبەر "د.خ" بکات
لەشەفاعةتى پىغەمبەر "د.خ" بى بەش ئەبى. هارون
وتنى:

— من چ زولمىكىم لەنەوهەكانى پىغەمبەر "د.خ" كردۇھ؟
بالولۇ وەلامى داوه:

— موسای کورپی جه عفر به بی هیچ تاوانیک بهندت
کردوه. هارون سه ری دانه واندو دهستیکرده گریان
ئه وندنده گریا تا به ته واوی ریشی ته بو پاشان وتنی:

— ئه گه رتوبه بکه م لیم خوش ئه بی؟ بالول وتنی:

— خوش ویستی دونیاو پایه و کورسی ئه وندنده له دلت
چه سپیوه ئه گه ر پیغه مبه ر "د.خ" خویشی لات بیت و
ئاموزگاریت بکات میشتا وازله کرداری خراپی خوت
ناهینی، به بی هۆ کاتی منت گرتوه. ئه مهی وتن و لای
هارون روشت.

گفتوجوی هارون و بالول

ئه گتپنه وه که وا بالول ماوهیه ک به غدادی به جیهیشت و
له کوفه ئه زیا، پاش سالیک کاتی هاته وه بق به غداد چوو بق
سردانی خه لیفه.

کاتی هارون بالول بینی، پیی وتن بوجی ماوهیه که دیار
نیت، نازانی چهنده تامه زرقی بینینتم. بالول وتنی:

— من هه رگیز ئاره زووی دیداری توم نه بوه. هارون وتنی:

— له بره ئه وهی ماویه که توم نه دیوه و گوی بیستی
ئاموزگاریه کانت نه بوم، دهی ئاموزگاریم بکه. بالول وتنی:

— ئاموزگاری چیت بکه، له وه باستر بی. به پهنجه

نامازه‌ی به کوشک و ته لارو گورستان کرد و تی: -
نه و کوشک و ته لارا نه تقویتی چهندان میرو و هزیرو
شالایارو ده سه لاتداری تیدا زیاووه فه رمانپه واییان تیدا
کرد و سه نجامی یه ک له دوای یه ک روشن و بونه میوانی
خاک و لوتی به رزیان پر بود له خاک، نه و هش بزانه که تو ش
ریزیک نه مریت و نه م کوشک و ته لاره به جی دیلی، نه گهیت
کاروانی نه وان، بترسه له و روزه‌ی له به رد هم په روهر دگاردا
نه و هستی و چاوه پوانی و هر گرتی نامه‌ی کرداره کانتی، بترسه
له و روزه‌ی لیت ده پرسن چیت کرد، له و روزه‌دا خودای گهوره
له گه ل تو به داد په روهری نه جولیت و ه، له و کاته دا تو روت و
برسی له نیوان خه لکانی مه حشه ردا دهست به تالی، له و روزه‌دا
تو بیچاره و قور به سه ری خه لکانی تریش پیت پس نه که نن،
که واته تا مؤله ته هیه بیر له و روزه بکه ره وه.

هارونه رهشید ئەو قسانە زۆريان کار کرده سەرى و
فرمیسک لە چاوه کانى ھاتە خوارەوە.

نامؤذگاری بالول

شیخی به های خوای لئی رازیبیت له که شکوله کهی
خویدا نه گیپریته و هو نه لیت:

— نقدی بالول له گورستانی له سه رقه بریک دانیشتبوو،
که بهو جوره نه بیینن پئی نه لین:

— توکه هیشتا زیندوی بوجی له گەل مردوان
دانه نیشی؟ بالول و تی:

— له گەل که سانیک دا نه نیشم که دوورم خنه و له
خوشیه کانی دونیا به ئاگام بیتنه و له تاوانکارییه کانی
دونیا.

جیاوازی نیوان بالول و هارون و حالی نهوان

هارون جوان و سامان و سروهت مالی دونیای ویست.

بالول جوانی ناخ و عیرفانی ویست.

هارون دینی له دهست داو دونیای ویست.

بالول دونیای واز لئی هینا دینی ویست.

هارون سواری کورسی سه لته نهت و جوانی و خوشی دونیایی بود.

بالول سواری نه سپی دارین و حمزی له جوانیه عیرفانیه کان

بود، بالول له کاتی سواری بونی نه و داره دا منا لان دوای

نه که وتن بېرىيان تى نه گرت نه ویش له تاوا پهناي بۇ مزگەوت

نه برد.

هارون كاتى مردىنى بەھەزار داخ و كەسەرو زەللىلى دەستى
لەدونيا بەردا.

بالول كاتى مردىنى بەئارامى خۆشى لەزەتەوە دونيائى
بەجى مېشىت.

هارون دواي مردىنى لەعنه تيان لى نەكىد و جنۇپيان پى
نەدا.

بالول پاش مردىنى زاناييان و داناييان رەحىمەتىيان بۆ ئەناردو
داخيان بۆ ئەخوارد.

هارون گورەبى دونيائى ويست و وازى لەقىامەت هىتنا.
بالول ئاخىرەتى ويست و دەستى لەدونيا بەردا.

به راه کانی و درگیر :

- ۱- نازاره کانی کچیک . رومان به هاوکاری هیمن شهربیف
- ۲- نه مشهود کچیک ده مریت . رومان ا.م. خورشیدی
- ۳- خوزگه مهرگ بیهیشتابه رومان نه سرین سامنی
- ۴- به سه رهات کانی مه لای مه شهوره بهرگی (۲-۲-۱) به سه رهات
- ۵- وتهی زیرین پهندو نامؤذگاری گهوره پیاوان
- ۶- گهوره کان چیبان و ت . پهندو نامؤذگاری گهوره پیاوان
- ۷- سه رجهم چیروکه کانی عه زیز نه سین بهرگی دو و م
- ۸- پیاوی روزه لاتسی کومه لئی چیروکی عه زیز نه سین
- ۹- تقویسی کومه لئی چیروکی عه زیز نه سین
- ۱۰- هنگاویک به ره و روزه لات کومه لئی چیروکی عه زیز نه سین
- ۱۱- رثامی و شیار ترسناکترن کومه لئی چیروکی عه زیز نه سین
- ۱۲- بالولی دانا به سه رهات و نامؤذگاری
- ۱۳- فارسی له سه فه ردا فیروزونی زمانی فارسی
- ۱۴- سی زمانه فیروزونی زمانی عه ره بی - فارسی - کوردی
- ۱۵- عه ره بی له سه فه ردا فیروزونی زمانی عه ره بی
- ۱۶- فه ره نگی کیرفانی باوه ر فارسی - کوردی / ناماده گردن
- ۱۷- پهندو نامؤذگاریه کانی دوکتور شیراهمیم نه قسی / ناماده گردن
- ۱۸- کومه لئی چیروکی عه زیز نه سین آنه ته وی ببیته ملیونیز
- ۱۹- عه شقی ٹاگرین کومه لئی چیروکی عه زیز نه سین
- ۲۰- به سه رهات کانی بالولی دانا پهندو به سه رهات

- ۲۱- ئەمەرەتىپە بۇو بەگورگ كۆمەلىٰ چىرقى - عەزىز نەسین
۲۲- بېرىھەرەتىپە كانى مەدوویەك كۆمەلىٰ چىرقى - عەزىز نەسین
۲۳- ياساكانى باوكاپەتى - پەندو ئامۆڭگارى - وەرگىپان
۲۴- ياساكانى دايىكاپەتى - پەندو ئامۆڭگارى - وەرگىپان
۲۵- ياساكانى ھاۋپەتى - پەندو ئامۆڭگارى - وەرگىپان
۲۶- كەزاوهەتىپە بۇوكىنى شاپەرى رۆمان رويا سينا پور
۲۷- پەيوەندى نىوان باوك و كچ پەندو ئامۆڭگارى
۲۸- پەيوەندى نىوان دايىك و كچ پەندو ئامۆڭگارى
۲۹- گىلەپىاۋ رۆمان عەزىز نەسین
۳۰- مرۆشقى بى ناسنامە رۆمان عەزىز نەسین
۳۱- چارەنۇوس وابو رۆمان نەسرىن سامىنى